

धनगढीमाई नगरपालिकाको आठौँ नगरसभामा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को
वार्षिक बजेट, नीति तथा कार्यक्रम

धनगढीमाई नगरपालिकाको यस सम्मानित आठौँ नगरसभामा उपस्थित सभाध्यक्ष र सभाका सदस्यज्यूहरू,

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार देशमा संघीय प्रदेश र स्थानीय सरकार गरी तिन तहको सरकार क्रियाशिल रहेको छ। तिन तहको सरकार मध्ये धनगढीमाई नगरपालिका पनि एउटा स्थानीय सरकारको रूपमा २०७४ साल देखि क्रियाशिल रहदै आएको छ।

- (क) नगरवासीहरूको विकासको आकांक्षाहरूलाई मूर्तरूप दिने प्रयासमा कार्यान्वयन योग्य योजना, बजेट, नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी नागरिकले अपेक्षा गरेको नतिजा दिन यो वार्षिक बजेट, नीति तथा कार्यक्रम सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा म गौरवान्वित छु। यस धनगढीमाई नगरपालिकालाई समृद्धिको शिखरमा पुर्याउने काम आफैमा चुनौतिपूर्ण भएतापनि नव निर्माणको यस घडीमा एउटा ऐतिहासिक अवसरको रूपमा लिएर अगाडि बढ्नु हाम्रो पहिलो प्राथमिकता हुने कुरामा विश्वस्त पार्न चाहन्छु। यस गरिमामय क्षणमा इतिहास देखि संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनार्थ सम्म सहादत्त प्राप्त गर्ने सबै ज्ञात अज्ञात आदरणीय शहिदहरू प्रति म भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। साथै विभिन्न आन्दोलनहरूको क्रममा घाईते भएका र बेपत्ता भएका नागरिकहरू प्रति सम्मान व्यक्त गर्न चाहन्छु।
- (ख) सन् २०१९ को उत्तरार्धमा देखा परी सन् २०२० सम्म विश्वव्यापी महामारीको रूप लिएको कोभिड-१९ रोगको संक्रमणबाट नेपाल पनि अछुतो रहन सकेन। यस रोगको संक्रमणबाट निधन हुनु भएका सबै नेपाली दिदिबहिनी तथा दाजुभाईहरू प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै संक्रमितहरूको शीघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्दछु।
- (ग) प्राविधिक दृष्टिले उपयुक्त, सामाजिक रूपमा सन्तुलित एवं राजनैतिक रूपमा स्वीकार्य विकास प्राप्तिका लागि समन्वय कायम गर्दै विकासका साझा गन्तव्य/प्राथमिकता चयन गर्नुपर्ने विशिष्ट अवस्था, लामो राजनीतिक रिक्तता पछि नयाँ संरचना अन्तर्गत काम गर्नु पर्दाको अनुभवको कमी, जनप्रतिनिधिहरू नगरपालिकामा वहाल भइसकेपछि नगरवासीहरूको सन्तुलित विकास एवं सेवा प्राप्ति प्रतिको बढ्दो अपेक्षाको सम्बोधन, सिमित आन्तरिक श्रोत र संघीय अनुदानमा निर्भर विकास कार्यहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने पृष्ठभूमिमा आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट, नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत गर्न गइरहेको छ।
- (घ) पूर्व पश्चिम लोकमार्गले झन्डै बीचबाट पहुँच दिएको, अधिकांश समथर भू-भाग तथा चुरे/पहाडको समेत अवस्थिति रहेको, ऐतिहासिक, भौगोलिक, सांस्कृतिक, धार्मिक, पर्यटकीय, कृषिजन्य सम्पदाका कारण यस नगरपालिकामा विकासका अवसरहरूको प्रचुर सामर्थ्य रहेको छ। नगरपालिका क्रमशः शहरीकरण हुँदै गएको, सहकारी मार्फत खेती एवंम उन्नत प्रविधि सहितको कृषि/पशुका कार्यक्रमहरूबाट प्राप्त हुने प्रतिफल, ग्राभेल/खनिजबाट प्राप्त हुने निर्माण सामग्री/राजश्व तथा यिनको उपयोगबाट हासिल हुने समृद्धिको संभावना समेतलाई आगामी नीति तथा कार्यक्रमले विकासको मार्गको रूपमा ग्रहण गरेको छ। नगरपालिकाको समग्र विकास सम्भावनाको खोजी र उपयुक्त कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनबाट प्राप्त हुने मूर्त उपलब्धीहरूबाट जनताले महशुस गर्ने समृद्धिको बाटोलाई प्राप्त गर्न आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को लागि “विकास सामर्थ्यको उपयोग, समृद्ध नगर निर्माणमा सहयोग” भन्ने विकासको दृष्टिकोण तय गरिएको जानकारी समेत यस सम्मानित सभामा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

सभा अध्यक्षज्यू,

नगर सभा सदस्यज्यूहरु,

- (ड) आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट, नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दाको अवस्थामा धनगढीमाई नगरपालिकाको आन्तरिक आय, नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने समानीकरण, शसर्त, समपूरक र विशेष अनुदान, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त समानीकरण, समपूरक र विशेष अनुदानमा उल्लेखनीय बढोत्तरी नभएको अवस्था, आन्तरिक श्रोत तथा राजस्व बाँडफाँड लगायतका श्रोतहरूमा अपेक्षा गरे अनुरूप वृद्धि नहुँदा स्रोतको कमी हुन गएको, मूलक Lockdown मा रही कोभिड-१९ को संक्रमणको व्यवस्थापन गर्नु परेको जस्ता कारणहरूले प्राथमिकतामा राखिएका कतिपय विकास आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्न नसकिएको चालू आर्थिक वर्षको यथार्थता हाम्रा सामु स्पष्टै छ।
- (च) स्थानीय सरकारको दोश्रो कार्यकालको निर्वाचन, २०७९ साल वैशाख ३० गते सम्पन्न भएपछि यो दोश्रो कार्यकालको पहिलो अधिवेशन सुरु हुदैछ। निर्वाचित भई नगरको समृद्धिका पहिलो कार्यकालमा जनअपेक्षा पूरा गर्ने नगरको विकासका धेरै आयामहरूमा मूर्त उपलब्धीहरू प्राप्त भएका छन्। यस क्रममा यस पुर्व ७ वटा नगरसभा सम्पन्न भई आवश्यक कानूनहरूको निर्माण, कार्यपालिका बैठकबाट विभिन्न कार्यविधि/निर्देशिकाहरूको तर्जुमा, सूचना प्रविधिद्वारा सेवा केन्द्रहरूको सञ्जालीकरण, बाटो स्तरोन्नति तथा ट्रयाक ओपन, प्रमुख प्रशासकीय भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न हुन लागेको, हरेक वडामा स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, नयनपुर स्वास्थ्य चौकी अस्पतालमा स्तरोन्नति, नयनपुर अस्पतालमा आकस्मिक कक्षको सुरुआत, मालपोत भवन निर्माणको लागि जग्गा व्यवस्थापन र DPR को आधारमा ठेक्का प्रकृया अगाडि बढेको, निर्मल लामा कर्वड हल निर्माण, १५ वेड अस्पतालको DPR को आधारमा ठेक्का लागेको, मध्यावधिक खर्च मूल्याङ्कन प्रतिवेदन र खोलाहरूको IEE गरिएको छ। धनगढी प्राकृतिक अस्पताल सञ्चालन व्यक्तिगत घटना दर्ता Online प्रणालीमा आवद्ध, Municipal Digital Profile तयारी, मालपोत तथा राजस्व Online प्रणालीमा आवद्ध, हालको प्रशासकीय भवनको भौतिक क्षमता अभिवृद्धि, खानेपानी आयोजना कार्यान्वयन, गैर-सरकारी संस्थासंग सहकार्य, सरसफाई कार्यक्रम, मधेश प्रदेशको पहिलो सुरक्षित खानेपानी गाँउ घोषणा भएको, पर्यटन पूर्वाधार तयारी, तटबन्ध/बाँध निर्माण जस्ता उल्लेखनीय उपलब्धीहरू हासिल भएका छन्।
- (छ) धनगढीमाई नगरपालिका लोकतन्त्रका न्यूनतम आधारभूत मूल्य मान्यता, बहुलवादी खुला समाज, मानव अधिकार, लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, सहकारीता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तलाई आत्मसात गर्दै विधिको शासनप्रति पूर्ण प्रतिवद्ध छ। लोकतन्त्रलाई सामाजिक जीवन पद्धतिका रुपमा स्थापित गर्ने कुरामा नगरपालिका हरपल प्रयत्नशील छ। वर्तमान समयमा शासकीय व्यवस्थामा आएको परिवर्तनको अनुभूति सबै नगरवासीले गर्न सकून् भन्नेमा हामिहरु अत्यन्त सचेत छौं।
- (ज) धनगढीमाई नगरपालिकाको तीव्र आर्थिक विकास गर्नु आजको हाम्रो आवश्यकता हो। स्वाधिन, आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्दै सामाजिक न्याय सहितको दीगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने हाम्रो प्रस्थान बिन्दु हो। धनगढीमाई नगरपालिका सहित मूलकको समृद्धिमा योगदान पुर्याई संघीय सरकारको मूल लक्ष्य **"समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली"** लाई साकार पार्दै समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र निर्माणमा योगदान पुर्याउनु हाम्रो लक्ष्य हो।

- (झ) नगरपालिका भित्र गर्नु पर्ने बाँकी महत्वपूर्ण विकास निर्माण तथा सामाजिक विकासका कामहरु हाल सम्मको बजेट, नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको मूल्याङ्कन गरी सोबाट प्राप्त पृष्ठपोषणका आधारमा सम्पन्न गरिने प्रतिवद्धता समेत यस सम्मानित सभा समक्ष व्यक्त गर्न चाहन्छु।
- (ञ) धनगढीमाईको आठौँ नगर सभाले बनाउने यो बजेटले निर्माण भई रहेका र निर्माणको चरणमा प्रवेश गरि सकेका योजनाहरुलाई प्राथमिकतामा राखी अधुरा योजनाहरुलाई पूरा गर्ने तर्फ विशेष ध्यान दिइ बजेट निर्माण गरिनेछ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सभा सदस्यज्यूहरु,

अब म आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को धनगढीमाई नगरपालिकाको वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयनको लक्ष्य र प्रगतिको संक्षिप्त समीक्षा गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१. आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को वार्षिक कार्यक्रमको समीक्षा

आज २०७९ साल असार १० गते नगरपालिकाको बजेट, नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दा चालू आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को असार ९ गते सम्मको अवधिलाई आधार मानी भौतिक तथा वित्तीय प्रगतिहरु प्रस्तुत गरिएको छ। चालू आर्थिक वर्षको बाँकी अवधिको भौतिक तथा वित्तीय प्रगतिहरु वार्षिक प्रगति समिक्षा गरी आ.व.२०७९।०८० को पहिलो चौमासिक भित्र प्रस्तुत गरिने व्यहोरा अनुरोध गर्दछु। आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को यस अवधिमा धनगढीमाई नगरपालिकामा मुख्यतः सडक ग्राभेल तथा पिच गर्ने, झोलुङ्गे पुल निर्माण, सडक ट्रयाक खोल्ने, विद्युतीकरण, नागरिक स्वास्थ्य सेवा, कृषि तथा पशुपन्छी विकास/प्रसार, सूचना प्रविधिको विकास र संजालीकरण, लक्षित वर्गको सशक्तीकरण र कोभिड-१९ रोगको संक्रमण न्यूनीकरण/व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरु सम्पन्न भएका छन्।

१.१ पूर्वाधार निर्माण

१.१.१ सडक

सडक कालोपत्र गर्ने तर्फ वडा नं. १ देखि १३ सम्म विभिन्न वडाहरुमा सडक कालोपत्रे गर्ने कार्यक्रम १० कि.मि. मध्ये हाल सम्म ५ कि.मि. कार्य सम्पन्न भएको छ। त्यसै गरी बाँकी काम पनि अघि बढिरहेको छ। RCC गर्ने तर्फ वडा नं. १,२,३,४,७,१० र १३ मा जम्मा ९०० मिटर सडक बनेको छ। सडक ग्राभेलिङ तर्फ सबै वडा भरी ग्राभेल तथा मर्मत सम्भार कार्य गरी ८ कि.मि. सडक स्तरोन्नती भएको छ। नयाँ ट्रयाक/माटो सडक निर्माण तर्फ ३.५ कि.मि. सडक निर्माण भएको छ। साथै धनगढीमाई नगरपालिका वडा नं.८ चियावारीमा स्थापना भएको औद्योगिकग्रामको DPR तैयारी भई ठेक्का प्रक्रियामा जाने चरणमा छ। पूर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखालाई आवश्यक उपकरणहरुको व्यवस्था गरी आधुनीकरण गरिने छ।

१.१.२ पुल/कल्भर्ट/कजवे

कल्भर्ट निर्माण तर्फ वडा नं. ११ मा एउटा कल्भर्ट निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ। साथै वडा नं.७ र १३ मा १/१ वटा कजवे निर्माण सम्पन्न भएको छ।

१.१.३ भवन निर्माण

नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय भवन (Main Administrative Building) निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा रहेकोछ। आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र भवनको ९ वटै वडामा निर्माणकार्य सम्पन्न भएको छ। आधारभूत स्वास्थ्य अस्पताल १५ वेडको निर्माणको प्रक्रियामा रहेकोछ। विद्यालय भवन निर्माण तर्फ मा.वि. चैनपुर, ज.मा.वि. वेतहा भवानीपुर, ज.मा.वि. कुर्वा हनुमाननगर, ज.मा.वि. तिनकोणी, आ.वि.तैतिस विद्या र मा.वि.

कसहामा भवन निर्माण कार्य भइसकेको छ। ज.मा.वि. तीनकोनीमा विद्यालय भवन, वालउधन र रङ्गको कार्य सम्पन्न भएको छ। वडा नं.१२ मुसहरी टोलमा दलित नमूना बस्ती निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ। वडा नं.९ मा निर्मल लामा स्मृति कभर्डहलको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ। सुरक्षित आवास कार्यक्रम अन्तर्गत वडा नं. १ देखि १४ सम्मको विपन्न जम्मा घरधुरी ३०० मा रहेको फुसको छाना हटाई जस्ता पता हाल्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ।

१.१.४ झोलुङ्गे पूल

वडा नं. १४ को सरे खोलामा झोलुङ्गे पूल निर्माण सम्पन्न भएको छ।

१.१.५ खानेपानी तथा सरसफाई

UNICEF खानेपानी तथा सरसफाई वडा नं.१३ मा ३, वडा नं.१२ मा ३ वटा र वडा नं.१४ मा २ वटा खानेपानि सम्पन्न भएको छ। नगर स्तरीय WASH Plan लाई कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। साथै वडा नं. ११ मा ६ थान खानेपानि बोडिङ्ग जडान भई रहेकोछ।

१.१.६ उर्जा

विद्युतीकरण तर्फ नगरपालिकाको विभिन्न वडाहरुमा कृषि विद्युतीकरण भएको छ। साथै सडक वत्ति तर्फ वडा नं.१२ मा १६५ थान सडक वत्ति जडान भएको छ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सभा सदस्यज्यूहरु,

अब म सामाजिक क्षेत्र तर्फको कार्यक्रममा भएको प्रगतिबारे संक्षिप्त विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१.२ सामाजिक विकास

१.२.१ शिक्षा

नगर शिक्षा सम्मेलन गरी शिक्षाको रणनीतिक योजना निर्माण भएको छ। नेपालकै एक मात्र डिप्लोमा ईन योग एण्ड नेचुरोपेथी ३ वर्षे कार्यक्रमको दोश्रो वर्षको पठनपाठन संचालनमा रहेको र सो कार्यक्रम अध्ययनका लागि प्रत्येक वडाको तर्फबाट १।१ जना विधार्थीलाई ५०% वडा छात्रवृत्ति, नगरपालिकाका तर्फबाट सामुदायिक विद्यालयबाट उच्चतम अङ्क ल्याई उत्तिर्ण १ जना छात्र र १ जना छात्रालाई १००% छात्रवृत्ति प्रदान गरिनेछ। सामुदायिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माणलाई मा.वि./नि.मा.वि./प्रा.वि. तहसम्म क्रमशः निरन्तरता दिईएको छ। ६ वटा मा.वि.हरुमा ८ कोठे भवन देखि १४ कोठे भवनसम्म निर्माण भएको छ। नि.मा.वि. संचालित सामुदायिक विद्यालयलाई मा.वि. तहमा स्तरोन्ती गरिएको छ र मा.वि. संचालितलाई कक्षा ११ मा स्तोरन्नती गरिएको छ। विद्यालयहरुमा नपुग शिक्षक दरबन्दीलाई शिक्षण अनुदान मार्फत पुरा गर्ने प्रयास गरिएको छ। नगरपालिकाले आफ्नो श्रोत साधनबाट अर्धवार्षिक/वार्षिक परीक्षा संचालन गरिएको साथै नगर शैक्षिक क्यालेन्डर निर्माण गरी सामुदायिक शिक्षा सवलीकरणको प्रयास गरिएको छ। किशोरीहरुको लागि हरेक मा.वि./नि.मा.वि.हरुमा सेनेटरी प्याड व्यवस्थापन गरिएको छ। विद्यालयहरुलाई ICT मैत्री बनाउन विद्युत पहुँच भएका विद्यालयहरुमा ICT सामग्री वितरण गरिएको छ। दलित बाल बालिकाहरुलाई शिक्षामा पहुँच पुऱ्याउन अतिरिक्त टयूसन कक्षा कार्यक्रम संचालन गरिएको छ। निःशुल्क पाठ्यपुस्तक, छात्रवृत्ति तथा विभिन्न विद्यालय संचालन तथा व्यवस्थापत अनुदान सामुदायिक विद्यालयहरुमा प्रदान गरिएको छ। नगरपालिकामा रहेका धार्मिक विद्यालयहरु (मदरसा, गुम्बा) लाई मूलधारमा ल्याईएको छ। संस्थागत विद्यालयहरुका प्रमुखहरु सँग छलफल अन्तर्क्रिया गरी

नगर शिक्षालाई सफलीभूत पार्ने प्रयास गरिएको छ। विद्यालयहरूका बालकक्षालाई व्यवस्थित बनाउने प्रयास गरिएको छ। सार्वजनिक शिक्षा सबलीकरण ध्येयका साथ कार्यक्रमहरू अगाडी बढाइएको छ। स्वास्थ्य सामाग्री, Covid-19 सामाग्री र प्राथमिक उपचार वाक्स औषधि सहित सबै विद्यालयहरूमा प्रदान गरिएको छ। पहिले शिक्षा अनि अरु विकास "भन्ने योजनाका साथ अघी बढीने छ।

१.२.२ सामाजिक सुरक्षा तथा घटना दर्ता सुदृढीकरण

१. १४ वटै वडाहरूमा व्यक्तिगत घटना दर्ता शिविर सञ्चालन कार्य सम्पन्न भईसकेको छ। सामाजिक सुरक्षा भत्ता अन्तर्गत जेष्ठ नागरिक, विधवा, अपाङ्गता र बालबालिकाहरूलाई प्रथम, दोस्रो, तेस्रो त्रैमासिक बापतको सामाजिक सुरक्षा रकम बैंक मार्फत वितरण गरिएको छ र चौथो त्रैमासिकको सामाजिक सुरक्षा भत्ता निकासको प्रकृयामा रहेको छ। हाल सम्म यस कार्यक्रमबाट नगर भित्रका ९४८५ जना व्यक्तिहरू यस कार्यक्रमबाट लाभान्वित भएका छन्।
२. नगरपालिकाको सबै वडाको विगत देखि हाल सम्मको सम्पूर्ण व्यक्तिगत घटना दर्ताको किताब संकलन गरी दर्ता किताबमा दर्ता कायम रहेका सम्पूर्ण व्यक्तिगत घटनाहरूलाई गणना गरी जन्मदर्ता ३४,५०६, मृत्युदर्ता ५१७०, विवाहदर्ता ७६२८ र बसाइसराई २९६३ गरी जम्मा ५०,२६७ घटना दर्ताको विवरण राष्ट्रिय परिचय-पत्र तथा पञ्जीकरण विभागमा पठाईएको छ। घटना दर्तालाई Digitization गर्ने कार्यका लागि दर्ता किताबमा कोड नं. निर्माण गरी Labeling गरि प्रणालिमा प्रविष्टी समेत गरी डिजिटाइजेसन कार्य सम्पन्न गरिएको छ। सामाजिक सुरक्षा भत्ता भरपाईमा दोहोरो नामावली रहेकाहरूको लगत कट्टा गरिएको छ।
३. आगामी आ.ब.२०७९।०८० देखि अनिवार्य रुपमा बालपोषण तथा सामाजिक सुरक्षा भत्ता *VERSP System* बाट उपलब्ध *Forward* र *Reverse Feed* को प्रयोग गरी बैंक मार्फत भत्ता वितरण गरिनेछ।
४. यस नगरपालिकामा कार्यरत *MIS Operetor* र फिल्ड सहायकहरूलाई ६ महिना बराबरको पारिश्रमिक श्रोत साझेदारी गरिनेछ।
५. आ.ब.२०७९।०८० मा यस आयोजना अन्तर्गत प्राप्त हुने सम्पूर्ण कार्यक्रमहरू प्रभावकारी ढङ्गबाट सञ्चालन गरिनेछ।
६. आ.व.२०७८।०७९ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरू मध्ये ९००६ (नौ हजार छ जना) लाभग्राहीहरूको परिचय पत्र नवीकरण गरिएको छ।
७. आ.व.२०७८।०७९ मा जन्म दर्ता १७२५, मृत्यु दर्ता ४१०, सम्बन्ध विच्छेद ४, विवाह ७३६, बसाई सरि आएको परिवार संख्या १६६, बसाई सरी गएको परिवार संख्या ११८ कूल घटना दर्ता ३,१५९ भएको छ।

१.२.३ स्वास्थ्य

१. नगरपालिकामा एउटा अस्पताल, ५ वटा स्वास्थ्य चौकी, एउटा सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र र एउटा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र रहेका छन्। चालू आर्थिक वर्षमै थप ८ वटा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छन्। यस अवधिमा *Municipal Health Situation Report* प्रकाशित भएको छ। साथै नगरपालिकाको *Health Sector Fact Sheet* समेत तयार भएको छ। नेपाल सरकारको राष्ट्रिय अभियान अन्तर्गत ५२२८ जना बालबालिकालाई Vitamin 'A' खुवाउने कार्यक्रम रहेकोमा ५३४५ जना बालबालिकाहरूलाई Vitamin 'A' खुवाईएकोले यस तर्फ १०२.२३ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ।

२. नगरपालिकाको वडा नं. ९ स्थित नयनपुर स्वास्थ्य चौकीलाई १५ बेडको अस्पतालमा स्तरोन्नती गरी चिकित्सक समेतको व्यवस्थामा संचालन गरिएको छ। सबै ८ वटै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति गठन गरिएका छन्। ६ वटा स्वास्थ्य संस्थामा न्यूनतम सेवा मापदण्ड (Minimum Service Standard) लागू गरिएको छ।
३. सबै स्वास्थ्य संस्थामा Computer जडान हुनुका साथै सबै स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई HMIS e-Reporting तालिम प्रदान गरिएको छ। नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखाबाट मधेश प्रदेशमै पहिलो पटक e-Logistic Management Information System (e-LMIS) लागू भएको छ। नगरपालिकाबाट विपन्न नागरिकहरूलाई कडा ८ प्रकारका रोगहरूको उपचारको लागि एक पटकका लागि प्रति बिरामी रु. ५०००।- प्रदान गरिएको छ।
४. सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा नागरिक वडा-पत्र, न्यूनतम सेवा मापदण्डको प्रगतिको फ्लेक्स, सूचकहरूको प्रगतिको विवरणको फ्लेक्स, निःशुल्क औषधीहरूको List को फ्लेक्स राखिएको छ। "मुख्यमन्त्री बेटी पढाउ, बेटी बचाउ कार्यक्रम" अन्तर्गत २०७६ माघ १ गते पछि जन्मेका २९४ जना छोरीहरूको बीमा गरिएको छ। नगरपालिकाद्वारा संचालित लामो जन्मान्तर सेवा, स्याटेलाईट क्लिनिकबाट १८ जनाले सेवा लिएका छन् र घुम्ती शिविरमा ४६ जनाले मिनिल्याप सेवा लिएका छन्।
५. वर्थिङ्ग सेन्टर नयनपुर अस्पतालमा ११४ जनालाई सुरक्षित सुत्केरी सेवा प्रदान गरिएको छ।
६. नयनपुर अस्पतालबाट ६८८३ जनालाई OPD सेवा प्रदान गरिएको छ।
७. नयनपुर अस्पताल अन्तर्गत ईमरजेन्सी सेवा सञ्चालन गरिएको छ। साथै एम्बुलेन्स खरीद गरी एम्बुलेन्स सेवा समेत सञ्चालन गरिएको छ।
८. पोषण कार्यक्रम अन्तर्गत गर्भवती महिलाहरूलाई घ्यू र अण्डा वितरण भइरहेको छ।

१.२.४ सहकारी तथा संघ संस्था

नगरपालिका भित्र हाल सम्म ६ वटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था र १९ वटा कृषि सहकारी संस्था दर्ता भएका छन्। साथै हालसम्म २१ वटा धार्मिक पर्यटकीय सम्बन्धी संस्था दर्ता भएको छ भने डिभिजन कार्यालय लहान र जिल्ला प्रशासन कार्यालय सिरहाबाट दर्ता भएका सहकारी तथा संघ-संस्थाहरू यस नगरपालिकामा सूचीकृत भएका छन्। नगरपालिका भित्र दर्ता र सूचीकृत भएका ३१ संस्थाहरूको नियमित रूपमा अनुगमन गरिने गरिएको छ।

१.२.५. रोजगार

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत चालू आर्थिक वर्षमा रु. १,०७,६३,०००।- बजेट प्राप्त भएकोमा कार्यविधि तथा नगरपालिकाको निर्णय अनुसार १४ वटै वडाहरूमा बजेट बाँड फाँट गरि कार्यन्वयनमा लगिएको छ। बेरोजगार ब्यक्तिको तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन गर्न स्थापना भएको रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (*Employment Management Information System, EMIS*) मा बेरोजगार ब्यक्तिहरूको विवरण अद्यावधिक तथा प्रभावकारी ब्यवस्थापन गरिएको छ। बेरोजगार ब्यक्तिहरूको विवरण अनलाईन प्रविष्टि गर्ने तर्फ ९१४ ब्यक्तिको विवरण प्रविष्टि गरिएको छ। यस कार्यक्रम मार्फत ९७ जना बेरोजगार ब्यक्तिहरूलाई ९५ दिनको रोजगारी प्रदान गरि कूल ९,२१५ दिनको रोजगारी सृजना गरिएको छ। कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजनामा खटिएका सम्पूर्ण कामदारहरूको ज्याला रकम सम्बन्धित

कामदारको बैंक खाता मार्फत भुक्तनी दिने प्रबन्ध मिलाईएको छ। प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको लागि नगरपालिकाबाट पनि आवश्यक औजारहरु खरिद गरी साझेदारी गरिनेछ।

१.२.६ लक्षितवर्ग

१. महिला

लैङ्गिक हिंसा न्यूनिकरणको लागि चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ। समुह समितिका दिदिबहिनीहरुलाई पोषण महिनावारी प्रजनन स्वास्थ्य सुनौलो हजार दिनको बारेमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।

२. अपाङ्ग

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई अपाङ्गता परिचय-पत्र वितरण तर्फ थप १०२ जनालाई परिचय-पत्र वितरण गरी उक्त संख्या ३३८ कायम भएको छ। अपाङ्गता भएको व्यक्तिका अभिभावकहरुलाई हेरचाह सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ। अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरुको नगर स्तरीय अपाङ्ग समिति गठन गरिएको छ।

३. जेष्ठ नागरिक

जेष्ठ नागरिक परिचय-पत्र वितरण तर्फ थप २३ जनालाई परिचय-पत्र वितरण गरि उक्त संख्या २४९५ कायम भएको छ।

४. बालबालिका

विभिन्न विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई पोषण महिनावारी प्रजनन स्वास्थ्य सुनौलो हजार दिन, जिवन उपयोगी सिप, बालविवाह, बालश्रम, बालहिंसा र बालअधिकार बारेमा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सभा सदस्यज्यूहरु,

अब म आर्थिक विकास कार्यक्रम तर्फ भएको प्रगतिबारे संक्षिप्त विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१.३ आर्थिक विकास

१.३.१ कृषि

चालू आर्थिक वर्षमा नगर भित्रका कृषकहरुलाई रसायनिक मल ८९८ बोरा साल्ट ट्रेडिङ्गबाट ल्याई नगर भित्रका कृषकहरुलाई विक्री वितरण गरिएकोछ। ५०% अनुदानमा च्याउ विऊ वितरण, बालि शिविर संचालन, विरुवाहरुमा लाग्ने रोग किराहरुलाई नियन्त्रण गर्नका लागि निःशुल्क विषाधी वितरण, माटो परिक्षण शिविर संचालन, नगरपालिका स्तरिय कृषकहरुलाई मकै खेती तथा तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको छ। कृषकहरुलाई मसिनो धानको विऊ र फलफूल ५०% छुटमा वितरण गरिएको छ।

१.३.२ पशुपन्छी

पशु सेवा शाखाले २५५५ गाई, भैंसीलाई कृत्रिम गर्भाधान गरिएको छ। यसले पशुहरुको नश्ल सुधार भई दुग्ध उत्पादनमा वृद्धि हुने अपेक्षा गरिएको छ। कृषकको आयश्रोतमा वृद्धि गर्न चालू आर्थिक वर्षमा ३२५ क्विन्टल जै घाँसको विऊ उत्पादन गरिएको छ। पशु उपचार सेवा तर्फ ३५५० वटा पशुहरुको उपचार गरिएको छ। नगरपालिकाबाट वितरित वोयर जातको बोकाबाट जन्मिएका पाठापाठी उत्पादन भई विक्री वितरण भइरहेको छ। पशु सेवा शाखाले बर्डफ्लु रोग लगायत अन्य रोगहरुको नियन्त्रणका लागि नमूना संकलन गरी संघ तथा प्रदेशमा रिपोर्टिङ्ग गरिएकोछ। किसानहरुलाई डाले घाँस, बहुवर्षे भुईँ घाँस र

भुईँ घाँस वितरण गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ। साथै हाल सम्म यस नगरपालिकाको पशु सेवा शाखामा २३९ पशुपंक्षी फर्म दर्ता भई सञ्चालनमा रहेको छ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म अन्य विकास क्षेत्र कार्यक्रम तर्फ भएको प्रगतिबारे संक्षिप्त विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१. भूमि सम्बन्धी समस्या समाधान गर्न यसै आ.व.मा जग्गा नाप जाँच कार्य सम्पन्न गरी भूमिहीन, दलित, सुकुम्बासी, आदिवासीहरूलाई जग्गा प्रदान गरिनेछ।
२. यस धनगढीमाई नगरपालिकाले तराईको सौन्दर्य चुरे क्षेत्र विकास कार्यक्रम तथा सोको संरक्षणको लागि हाल सम्म चालिएको कदमलाई आगामी दिनमा थप संरक्षित तथा सु-व्यवस्थित गर्ने गरी दिर्घकालीन योजना तयार गरिनेछ।
३. हाल सम्म भूमिहीन दलित ४८०, भूमिहीन सुकुम्बासी ७५४ र अव्यवस्थित बसोवासी १४१९ गरि २६५३ निवेदन संकलन भइसकेको छ।
४. संकलन निवेदन मध्ये ११९ निवेदन मात्र आयोगले उपलब्ध गराएको सफ्ट्वोर मा प्रविष्ट भएको छ।
५. हाल सम्म ४७०.६९ हेक्टर, ६९५ बिघहा, २८ कठ्ठा र १४.९९ धुर जग्गा नापजाँच भएको जसमा ६८६ कित्ता संख्या रहेको छ।
६. वडा नं. १३ को असारी, डुरवीन डाडा, भालटार, सखुवा चौरी, भोलैनी लगायतका स्थानका जग्गा नापजाँच भै सकेको र बाकी रहेको भोलैनी, डावर, खजनपुरिया टोल लगायतको भू-भाग नापजाँच गर्न बाकी रहेकोमा आयोगले कर्मचारी पठाउने बित्तिकै जग्गा नापजाँचको काम निरन्तरता दिइनेछ। हाल सम्म नापजाँच भएका जग्गाहरूको चौहदी, चारकिला, टिप्पणी समेत तयारी अवस्थामा रहेको छ।
७. धनगढीमाई नगरपालिकाको भू-उपयोग योजना निर्माण कार्यको ड्राफ्ट बनाउने काम हुदैछ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म राजस्व परिचालन तर्फ भएको प्रगतिबारे संक्षिप्त विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१.४ आन्तरिक राजस्व परिचालन

चालू आर्थिक वर्षको आन्तरिक राजस्व तर्फको लक्ष्य रु.१८ करोड ३ लाख ५० हजार।- रहेकोमा असार ९ गते सम्ममा जम्मा रु.१ करोड ४० लाख ५५ हजार।-मात्र संकलन भएको छ। राजस्व संकलनको आजको मिति सम्मको प्रवृत्ति हेर्दा चालु आर्थिक वर्षमा वार्षिक लक्ष्य भन्दा धेरै नै न्युन रकम मात्र राजस्व संकलन हुने अनुमान गरिएको छ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म सुशासन तथा सूचना प्रविधि तर्फको क्षेत्रमा भएको प्रगतिबारे संक्षिप्त विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१.५ सुशासन तथा सूचना प्रविधि

१. नगरपालिकाका काम कारवाहीलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जिम्मेवार बनाउन सार्वजनिक सुनवाई, सार्वजनिक परीक्षण लगायतका कार्यहरू सम्पन्न भएका छन्।
२. वडा कार्यालयहरूलाई आधुनिक प्रविधिसँग जोड्ने र सेवा प्रवाहलाई सरल र सहज बनाउन सबै वडामा इन्टरनेट सहितको सुविधा पुर्याईएको छ।
३. सरकार संचालनमा Paperless अवधारणा अनुसार सूचना तथा जानकारीहरू Group SMS, ईमेल, वेबसाइट, फेसबुक र मोबाइल एप मार्फत प्रवाह गर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

४. सबै शाखा, वडा कार्यालयहरू बीच सूचना आदान प्रदानका लागि इमेल र Facebook Messenger को प्रयोग गरिएको छ।
५. कार्यालय तथा विषयगत समितिहरूको बैठक विद्युतीय माध्यमद्वारा Microsoft Teams, Zoom को प्रयोग गरी गर्ने कार्य भैरहेको छ।
६. नगरपालिकामा टोल फ्री नं. (१६६०३३५२३३३) को व्यवस्था गरिएको छ।
७. नगरपालिकामा विद्युतीय तथ्याङ्कहरू (Digital Data) को संग्रह तथा संरक्षण गर्न, हाउसहोल्ड डाटाबेस बनाउन उच्च क्षमता युक्त Server जडानको कार्य भई सकेको छ।
८. नगरपालिकाका सबै विद्यालयहरूमा मिडास एजुकेशनल Software र School Management Software जडान भई संचालनमा रहेको छ।
९. नयनपुर अस्पतालको ल्याबमा Computerized Lab Report र Billing को व्यवस्था गरिएको छ।
१०. नगरपालिकाका सबै विद्यालयको कक्षा ८ को मार्कशिट Software बाट वितरण गरिएको छ।
११. सम्पत्ति कर तथा मालपोत Online Software मार्फत रसिद काटिने व्यवस्था गरिएको छ।
१२. नागरिक वडापत्र Digital प्रणालीमा नगरपालिकाको वेबसाईटमा राखिएको छ।
१३. नगरपालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखामा SUTRA, Online Sanchaykosh, i-Payroll, C-GAS, Online Banking Statement जस्ता सूचना प्रविधिको प्रयोग भईरहेको छ।
१४. नगरपालिकाको योजना शाखा र जिन्सी व्यवस्थापनको लागि छुट्टाछुट्टै Software जडान गरिएको छ।
१५. SIP टेलिफोन सेवा जडान कार्य सम्पन्न भईसकेको छ। साथै नगरपालिकामा E-Sewa बाट Online भुक्तानी कार्य समेत भईरहेको छ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म नगरपालिकाको बजेट तथा खर्च (चालू र पूँजीगत) को वित्तीय प्रगतिबारे संक्षिप्त विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

जसमा संक्षिप्त रूपमा चालू र पुजीगत खर्चको प्रगति २०७९ असार ०९ गतेसम्मको देहाय बमोजिम रहेको विवरण पेश गर्न अनुमति चाहन्छु।

१.६.१ चालू तर्फ

यस शीर्षक अन्तर्गत रु.४६ करोड ४९ लाख ८३ हजार बजेट विनियोजन भएकोमा रु.२७ करोड ०८ लाख ८५ हजार खर्च भई वित्तीय प्रगति ५९ प्रतिशत प्रगति हाँसिल गरिएको छ।

१.६.२ पूँजीगत तर्फ

यस शीर्षकमा कूल बजेट रकम रु. ३६ करोड ४ लाख ६२ हजार विनियोजन भएकोमा हालसम्म १२ करोड ३६ लाख ०८ हजार खर्च हुन गई वित्तीय प्रगति ३५ प्रतिशत हुन गएको छ। विभिन्न योजनाहरूको कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी हुने क्रममा रहेको हुँदा यसको वित्तीय प्रगति वृद्धि हुने देखिन्छ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरू,

अब म वित्तीय क्षेत्रका मुख्य प्रगति प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१.७ वित्तीय क्षेत्रका मुख्य उपलब्धीहरू

१. बजेट विनियोजन गर्दा सहभागितात्मक बजेट तर्जुमा प्रक्रिया अनुसार वस्ती तथा वडास्तरीय भेलाबाट सिफारिस भई आएका आयोजनाहरूलाई प्राथमिकतामा राखी विनियोजन गर्ने गरिएको छ,

२. आय तथा खर्चहरूलाई व्यवस्थित गर्न आर्थिक प्रशासन शाखामा सूत्र (Sub-National Treasury Regulatory Application, SuTRA) / सफ्टवेयर प्रयोगमा ल्याईएको छ,
३. नगरपालिकाको विषयगत शाखा/कार्यालय, गैर-सरकारी संस्था, वडा तथा सेवा केन्द्रहरूको वार्षिक समीक्षा सम्पन्न गरिएको छ,
४. म्याचिङ्ग फण्ड र मर्मत सम्भार कोष तथा अन्य कोषहरूको लागि निश्चित रकम विनियोजन गरिएको छ,
५. आम्दानी तथा खर्चको मासिक, चौमासिक र वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी प्रदेश तथा नेपाल सरकारका सम्बन्धित निकायमा पठाउने गरिएको छ,
६. बेरुजुको लगत अद्यावधिक गर्ने गरिएको छ,
७. खर्चको सार्वजनिकीकरणलाई निरन्तरता दिइएको छ।
८. स्थानीय सरकार खाता संचालन निर्देशिका, २०७४ बमोजिम पुरानो खाता प्रतिस्थापन गरी नयाँ खाता संचालनमा ल्याईएको छ।
९. वित्तीय सुशासन कायम गर्न लेखाङ्कन/प्रतिवेदनलाई ICT संग जोडिएको छ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरू,

अब म नगरपालिकाको विकासका चुनौती र अवसरहरू प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

२. नगरपालिकाको विकासका चुनौती तथा अवसर

माथि प्रस्तुत गरिएको चालू आर्थिक वर्षको २०७९ जेठ मसान्त सम्मको अवधिको वित्तीय तथा भौतिक प्रगति विवरणको आधारमा तयार गरिएको संक्षिप्त समीक्षाको प्रवृत्ति विश्लेषण (Trend Analysis) गर्दा आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट, नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न केही चुनौती तथा अवसरहरू रहेको देखिएको छ।

२.१ चुनौतिहरू

१. नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (संशोधन सहित) बमोजिमका व्यवस्थाहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने,
२. सात तहको योजना प्रक्रिया पूरा गरी योजना माग, छनौट, प्राथमिकीकरण र कार्यान्वयनमा कानूनी व्यवस्था अनुरूपको उत्तरदायित्व पूरा गर्न स-साना योजनालाई वडा तहबाट सम्बोधन गर्न लगाई मझौला आकारको योजनामा नगरपालिकाको बजेटलाई केन्द्रित गर्ने,
३. पर्याप्त जनशक्ति र तिनको प्रभावकारी परिचालनबाट तोकिएका कार्यहरू समयमा र गुणस्तरयुक्त रूपमा सम्पादन गर्ने,
४. उपभोक्ता समितिको काम कारवाहीमा पारदर्शीता, जवाफदेहीता र अर्थपूर्ण जनसहभागिता कायम राख्ने,
५. ठेक्का तथा उपभोक्ता समिति मार्फत गरिने कार्य समयमा सम्पन्न गर्ने,
६. गैर-सरकारी संस्था क्षेत्रको बजेट, कार्यक्रमलाई नगरपालिकाको प्राथमिकता क्षेत्रमा केन्द्रित गर्ने।
७. दिगो विकासको लक्ष्य (Sustainable Development Goals, SDGs) प्राप्त गर्न नीति तथा कार्यक्रममा लक्ष्यहरूलाई स्थानीयकरण (Localization) गर्ने।
८. नगरवासीको बढ्दो आकांक्षालाई सम्बोधन गर्न नगरपालिकाको आन्तरिक आयमा वृद्धि गर्ने।
९. विश्वव्यापी रूपमा देखा परेको महामारी कोभिड-१९ को संक्रमणको सामना गर्न बजेट तथा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सभा सदस्यज्यूहरू,

माथि उल्लिखित चुनौती रहँदा रहँदै पनि यस नगरपालिकाको सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय तथा भौगोलिक विशिष्टताको कारण अवसर र सम्भावना धेरै रहेका छन्। जसलाई संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

२.२ अवसर तथा सम्भावनाहरू

१. धनगढीमाई नगरपालिकाको अर्थतन्त्रको मेरुदण्डको रूपमा रहेको कृषिलाई स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित व्यावसायको रूपमा विकास गर्ने,
२. कृषि एवं गैर-कृषि प्रणालीमा आधारित सीप वृद्धि गरी थप रोजगारी एवं आय आर्जनको बाटो तय गर्ने,
३. सरकारी निजी साझेदारी-(Public Private Partnership) को अवधारणा अनुसार विकासमा समन्वयात्मक सहभागिता बढाउन सकिने,
४. सिंचाई पूर्वाधारको विकास गरी उत्पादकत्व बढाउने र जीविकोपार्जनका लागि थप आधारहरू सिर्जना गर्ने,
५. पर्यटकीय सामर्थ्यको पहिचान गरी नगरपालिकाको परिचय उत्कृष्ट पर्यटकीय गन्तव्य (Best Tourism Destination) को रूपमा स्थापित गर्ने,
६. सहकारीको दहिलो आधारका रूपमा रहेको कृषि (धान, गहुँ, मकै, दुग्ध, फलफूल, कागती, आँप खेती, तरकारी र नगदेवालीको उत्पादनको लागि सामुदायिक परिचालन (Community Mobilization) मार्फत सहकार्य गर्न सकिने,
७. औद्योगिक ग्रामको स्थापनाबाट बस्तु तथा सेवाको उत्पादन, अध्ययन, अनुशन्धान, सिकाईको प्रसार हुने,
८. खनिज पदार्थ/ग्राभेल पदार्थको व्यवस्थित उत्खनन र उपयोगबाट नगरपालिकाको विकास निर्माण तथा आयश्रोत बढाउन सकिने।

दीर्घकालीन सौच: "कृषि, शिक्षा, पर्यटन, स्वास्थ्य, सञ्चार र पूर्वाधार

धनगढीमाई नगरपालिकाको समृद्धिको मूल आधार"

लक्ष्य तथा उद्देश्य: धनगढीमाई नगरलाई कृषि, पर्यटन, शिक्षा स्वास्थ्य व्यापार र पूर्वाधार विकासका माध्यमबाट आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक रूपमा सम्पन्न, वातावरणीय दृष्टिले स्वच्छ, शहरी सुविधा सम्पन्न व्यवस्थित नमूना शहर निर्माण गर्ने।

उल्लिखित दीर्घकालीन सौच, लक्ष्य तथा उद्देश्य मुताविक यस नगरपालिकाले आ.व.२०७९/०८० मा अवलम्बन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित नगर सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरू,

अब म उल्लेखित चुनौती र अवसरलाई विश्लेषण गर्दा तिनलाई सम्बोधन गर्न आगामी आर्थिक २०७९।०८० को बजेटको प्राथमिकता र उद्देश्य तथा क्षेत्रगत प्रमुख नीतिहरू बारेमा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

३. बजेट तर्जुमाका आधार, प्राथमिकता र उद्देश्य

३.१ आधारहरू

१. आवधिक योजना,
२. संघीय सरकारको नीति तथा कार्यक्रम,
३. संघीय सरकारको बजेट,
४. प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम/बजेट,

५. SDGs/2030 Agenda,
६. सरकारको अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धता/संधी सम्झौताहरू,
७. दलीय प्रतिवद्धता/घोषणा-पत्र,
८. स्थानीय सरकारको धरातलीय आवश्यकता,
९. स्थानीय सरकारको आन्तरिक श्रोतको सामर्थ्य।

३.२ प्राथमिकताहरू

१. कृषि तथा पशुपन्छी विकास,
२. पुल, सडक, खानेपानी, ढल विकास,
३. शिक्षा, स्वास्थ्य क्षेत्रको सबलीकरण,
४. गुणस्तरीय सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकास,
५. कोभिड-१९ को संक्रमण न्यूनीकरण/व्यवस्थापन।

३.३ उद्देश्यहरू

१. विकासको लागि आर्थिक, सामाजिक, भौगोलिक पूर्वाधारहरू खडा गर्ने,
२. शासनमा सुधार र सेवा प्रवाहमा जनताको सहज पहुँच वृद्धि गर्ने,
३. आन्तरिक क्षमता विकास र सुदृढीकरणमा जोड दिने,
४. लक्षित एवं समावेशी विकासको अवधारणालाई आत्मसात गर्ने,
५. गरिबी न्यूनीकरण तथा जनजीविकामा टेवा पुर्याउने,
६. कोरोना संक्रमणको न्यूनीकरण र नागरिकको जीवन रक्षा गर्ने,
७. संतुलित एवं दिगो विकास हासिल गर्ने,
८. समृद्ध नगरपालिका सुखी नगरवासीको अवस्था हासिल गर्ने।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा राखिएको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्दा अवलम्बन गरिने क्षेत्रगत प्रमुख क्षेत्रगत नीतिहरू प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

४ प्रमुख नीतिहरू

४.१. सुशासन र सेवा प्रवाह

१. आम जनताको लागि प्रदान गरिने दैनिक प्रशासनिक सेवालाई झन्झटमुक्त, छिटोछरितो, सर्वसुलभ, जनमुखी र पारदर्शी बनाई एकद्वार प्रणालीमा आबद्ध गरिनेछ,
२. सार्वजनिक प्रशासनलाई भ्रष्टाचार मुक्त बनाई शुन्य सहनशीलता (Zero Tolerance) को नीति अवलम्बन गरिनेछ,
३. नगरपालिका तथा प्रत्येक वडाहरूमा गुनासो/सुझाव पेटिकाको व्यवस्था गरिनेछ,
४. जनताको गुनासोलाई सम्बोधन गर्न जनप्रतिनिधीको संयोजकत्वमा एक गुनासो सुनवाई समिति गठन गरिनेछ,
५. नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरूमा नागरिक वडा पत्रको व्यवस्था गरिनेछ,
६. सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता मापन गरि समसामयिक सुधार गर्नका लागि निरन्तर अनुगमन मूल्यांकनको संयन्त्र खडा गरिनेछ,
७. जनता र मेयर बीच प्रत्यक्ष सम्वाद तथा भेटघाटका लागि "जनता संग मेयर कार्यक्रम" संचालन गरिनेछ,

८. सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सकारात्मक बिभेदको नीति लिईनेछ,
९. नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई अनुशासित र मर्यादित बनाउनका लागि हाजिरलाई विद्युतीय माध्यममा संचालन गरि यसलाई क्रमशः तलब सुबिधा संग आबद्ध गरिनेछ,
१०. नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरू तथा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता विकास तालिम, अनुभव आदान प्रदानका लागि अवलोकन भ्रमण गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ,
११. जनप्रतिनिधिहरू र नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूका बीच कम्तिमा चौमासिक रुपमा लिखित प्रतिवेदन सहित संयुक्त बैठक बस्ने नीतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,
१२. सेवा करारद्वारा भर्ना गरिएका कर्मचारीहरूलाई नगरपालिकाको सामर्थ्य, कार्यक्षमता, आवश्यकता र औचित्यको आधारमा निरन्तरता दिईनेछ,
१३. दैनिक प्रशासनलाई छिटो छरितो बनाउन विद्युतीय सिफारीस दर्ता चलानी तथा आबेदन प्रणाली लागू गरिनेछ,
१४. वेभसाइट मार्फत नगरको सम्पूर्ण सूचना सार्वजनिक गर्ने कार्य लाई अझ प्रभावकारी बनाईनेछ,
१५. नगरपालिकाको सेवा प्रवाह तथा काम कारवाहीका सम्बन्धमा नियमित रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
१६. कर्मचारीको योग्यता क्षमता र विज्ञताका आधारमा जिम्मेवारी प्रदान गर्नका लागि उपयुक्त व्यक्तिलाई उपयुक्त स्थान (Right Man in the Right Place) भन्ने सिद्धान्त परिपालना गरिनेछ,
१७. कार्यरत कर्मचारीहरूको बहुआयामिक क्षमता विकास गरी आवश्यकताको आधारमा कार्य सम्पादन गर्ने जिम्मेवारी दिईनेछ,
१८. कर्मचारीलाई कार्य सम्पादनका आधारमा दण्ड र पुरस्कारको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिई प्रत्येक वर्ष नगरपालिका दिवस असोज १ गते कार्यरत कर्मचारीहरू मध्येबाट बढीमा दुई जना कर्मचारीलाई उत्कृष्ट कर्मचारीको रुपमा छनौट गरी पुरस्कृत गरिनेछ,
१९. निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि लागू गरिएको योगदानमा आधारित विमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।

४.२. कर्मचारी प्रशासन

१. संघीय सरकार र प्रदेश सरकार संग समन्वय गरी रिक्त स्थायी दरबन्दीहरू पूर्ति गरिनेछ। संघ र प्रदेश पुर्ति नभएको रिक्त दरबन्दीहरूको लागि प्रदेश लोक सेवा आयोगमा माग, आपुर्ति भरी पठाइने छ,
२. कर्मचारी प्रशासनलाई क्षमता विकासका तालिम तथा नवीनतम प्रविधिको ज्ञान मार्फत प्रतिष्पर्धी र प्रभावकारी बनाईनेछ,
३. नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको अभिलेख व्यवस्थापन गर्न नगर कर्मचारी किताबखाना खडा गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ।
४. सेवा करारका कर्मचारीहरूको समान पदको तलब, पोशाक खर्च र महंगी भत्ता वितरणमा एकरूपता ल्याई आगामी आर्थिक वर्षबाट कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ,
५. नगरपालिका अन्तर्गतका सबै विषयगत शाखा-उपशाखाका योजना तर्जुमा/कार्यान्वयन, सार्वजनिक खरिदद्वारा वस्तु तथा सेवाको प्राप्ति र कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरू नगरपालिकाको योजना र प्रशासन शाखाबाट सम्पादन हुने गरी एकद्वार नीति अवलम्बन गरिनेछ।

४.३. आर्थिक विकास

४.३.१. कृषि विकास

१. “आर्थिक समृद्धिको आधार कृषि प्रसार” भन्ने मूल नाराका साथ कृषि उत्पादनमा व्यावसायीकरण, आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण तथा बजारीकरणमा विशेष जोड दिदै सामूहिक खेती प्रणाली विकास गरी कृषि क्षेत्रलाई आत्मनिर्भर र मर्यादित बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
२. बढ्दो जमीनको खण्डीकरण र कृषि भूमि माथिको अतिक्रमणलाई नियन्त्रण गर्न जग्गाको वर्गीकरण गर्ने कार्य सम्पन्न गरिनेछ,
३. नगर भित्र संचालनमा रहेको कृषि सूचना केन्द्र र कृषि पाठशालाहरुलाई निरन्तरता दिनुको साथै फलफूल/तरकारी संकलन केन्द्र प्रत्येक वडामा बिस्तार गरिनेछ,
४. तरकारी उत्पादनमा नगरपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउन उन्नत प्रविधी तथा बेमौसमी तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम संचालन गरिनेछ,
५. कृषि उत्पादन, प्रशोधन व्यवसायीकरण, आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरणका लागि संघ/प्रदेश सरकारसंग समन्वय गरि Custom Hiring Center को स्थापना गरिनेछ,
६. बढ्दो रसायनिक मलको प्रयोगलाई घटाई प्रांगारिक मलको प्रयोग बढाउन Organic खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ,
७. कृषि उत्पादन प्रवर्द्धन गर्न कृषि तथा कृषक समूह गठन गरि सामूहिक अनुदान दिने नीति लिईने छ,
८. नगदेवाली, तरकारी खेती, फलफूल नर्सरी, आँप खेतीलाई व्यवसायिक रुपमा विकास गर्न विशेष प्याकेज कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
९. नगरपालिकालाई आँप क्षेत्र (Mango Zone) घोषणा गरी बहुउद्देश्यीय फलफूल चिस्यान केन्द्र (Multipurpose Fruit Cold Storage) निर्माण गरिनेछ,
१०. नगरपालिकाभित्र आँपको उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गर्न र बिक्रि वितरणलाई सहज बनाउन नगरपालिकाको नाम अंकित Mango Packing Cartoon तयार गरी किसानहरुलाई निःशुल्क वितरण गरिनेछ,
११. नगरपालिका भित्र आँपको उत्पादन र बिक्रि वितरणलाई सहज बनाउन कृषक र ठेकेदार बीच कारोबारको सम्बन्धमा कुनै असहजता भएमा दुवै तर्फको लगानीको सुनिश्चितताको लागि वडा कार्यालयको मध्यस्ततामा टुङ्ग्याउने नीति लिईनेछ,
१२. आगामी आर्थिक वर्षमा पनि फलफूलका विरुवा वितरण गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ,
१३. कृषि बीउ विजन, मलखाद र रसायन तथा औषधिहरुको आपूर्ति, उपयोग र नियमनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ,
१४. धनगढी बजारको कृषि हाटबजारमा बहु-उपयोगी कृषि भवन निर्माणका लागि संघीय सरकार शहरी विकास मन्त्राल संग समन्वय र सहकार्य गरी बिस्तृत परियोजना प्रस्ताव (Detail Project Report) तयार गरिनेछ,
१५. कृषकहरुलाई आवश्यक पर्ने बीउ उत्पादनलाई बढावा दिन मूल बीउबाट बीउ उत्पादन कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन दिई उन्नत बीउ वितरण गर्न अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ,
१६. कृषि उत्पादन अभिवृद्धिका लागि सिंचाई, डिप बोरिंग जस्ता योजना संचालनमा प्राथमिता दिईने छ,
१७. कृषि उत्पादनमा गुणत्मक सुधार गर्नका लागि विभिन्न वडाहरुमा सम्भाव्यता अध्ययन गरि भौगोलिक विशेषता अनुसार उत्पादनका बिशिष्टिकरण क्षेत्र (Pocket Area) घोषणा गरिनेछ,
१८. कृषकहरुको मनोबल उच्च बनाई उत्पादलाई प्रवर्द्धन गर्न बार्षिक रुपमा कृषि मेला (Agriculture Mela) तथा प्रदर्शनको आयोजना गरिनेछ,

१९. प्राविधिक शिक्षालय संग समन्वय गरि प्राविधिक शिक्षा मार्फत कृषि क्षेत्रको प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनमा जोड दिईनेछ,
२०. भूमिहिन, विपन्न, सिमान्तकृत, दलित समुदायको आर्थिक स्तर उकास्न नगरपालिका भित्रको ऐलानी, पर्ति वा निजि जमिनमा नगरपालिकाको अनुदान सहयोग र लिज सम्झौता मार्फत सामूहिक खेती कार्यक्रम शुरु गरिनेछ,
२१. कृषि संग सम्बन्धित संगठित संस्थाहरुको संस्थागत अभ्यास अभिवृद्धि गर्न तालिमको व्यवस्थापन गरिनेछ,
२२. पुष्प र फलफूल व्यवसायीहरु मध्येका आफ्नै श्रोत र साधनले आत्मनिर्भर बनाउने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने कृषक/फर्मलाई सम्मान गरिनेछ,
२३. कृषि सूचना केन्द्र स्थापना गरी कृषि बजार प्रविधि सम्बन्धी कृषक व्यापारी बीच सीप र सूचना आदान प्रदान गरिनेछ,
२४. OVOT अन्तर्गतका कर्मचारीहरुलाई लागत साझेदारीमा निरन्तरता दिईनेछ।
२५. कृषकहरुलाई कृषि तथा सिचाई मिटर निःशुल्क उपलब्ध गराईनेछ।
२६. यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र कोल्ड स्टोरको निर्माण गरिनेछ।
२७. कृषि थोक तथा खुद्रा बजारको व्यवस्थापन गरिनेछ।

४.३.२. पशुपंछी विकास

१. पशुपंछीको व्यावसायिक पालनका लागि विशेष योजना बनाई अनुदानको व्यवस्था सहित सहूलियत दरमा पशु ऋणको व्यवस्था गरिनेछ,
२. पशु नस्ल सुधारका लागि कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। पशु आहाराका लागि घाँस खेतीका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। पशु स्वास्थ्यका लागि औषधी उपचारको व्यवस्था गरिनेछ। उत्पादित पशुपंछीजन्य उत्पादनको उचित बजारीकरणको प्रवन्ध मिलाइने छ,
३. पशुपंछी पालनलाई निरोगी, प्रतिष्पर्धी र व्यावसायीक बनाउन पशु स्वास्थ्य शिविर (*Animal Health Camp*) आयोजना गरिनेछ,
४. पशुपालन संग सम्बन्धित संगठित संस्थाहरुको संस्थागत अभ्यास अभिवृद्धि गर्न तालिमको व्यवस्थापन गरिनेछ,
५. माछा र दुग्ध व्यवसायीहरु मध्येका आफ्नै श्रोत र साधनले आत्मनिर्भर बनाउने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने कृषक/फर्मलाई सम्मान गरिनेछ,
६. पशु सूचना केन्द्र स्थापना गरी पशु बजार प्रविधि सम्बन्धी कृषक व्यापारी बीच सीप र सूचना आदान प्रदान गरिनेछ।
७. जै घाँस र नेपियर घाँसको स्रोत केन्द्रको रुपमा अगाडी बढाइनेछ।
८. पशुपंक्षी व्यवसायीक फर्म/उद्योगको विद्युत महशुलमा छुट गर्ने प्रकृया अगाडी बढाइनेछ।
९. पशु खोप कार्यक्रमलाई विस्तार गरिनेछ।

४.३.३. सहकारी

१. "समुदायमा सहकारी आय र रोजगारी" भन्ने नारा सहित सहकारी मार्फत आधारभूत वर्ग तथा सिमान्तकृत समुदायको परिचालन गरि आर्थिक उत्पादन मार्फत आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकास गरिनेछ,
२. कृषि तथा कृषिजन्य उत्पादन तथा उद्योगको प्रवर्द्धनका लागि सहकारीताको माध्यमबाट अभियान संचालन गरिनेछ,
३. कृषि उत्पादन र बजारीकरणमा सहकारीहरुलाई प्रोत्साहनको लागि विशेष अनुदानको व्यवस्था मिलाईनेछ,

४. सहकारी मार्फत कृषि फार्म तथा कृषि उद्योग संचालनमा प्राथमिकता दिईनेछ,
५. सहकारी मार्फत लघु कर्जा लगानीको लागि वित्तिय संस्था तथा बैंकहरूमा समन्वय गर्ने नीति लिइनेछ,
६. सहकारी संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि र संस्थागत विकास मार्फत कृषि लगानी मैत्री वातावरण श्रृजना गरिनेछ,
७. सहकारी हरूलाई न्यूनतम ब्याजदरमा क्रियाकलाप संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। साथै कार्यक्रम संचालनमा हुने गरेको दोहोरोपना हटाईनेछ,
८. सहकारीहरूको सामाजिक उत्तरदायित्व (*Corporate Social Responsibility, CSR*) अन्तर्गतका क्रियाकलापहरू पूरा गरी सामुदायिक विकासमा सहभागी गराउने नीति लिइनेछ,
९. कृषकले उत्पादन गरेको बस्तुहरू बिक्रीको लागि बजारको सुनिश्चिता गर्न नगरपालिकाले कृषक समूह वा सहकारीसंग सम्झौता गरी अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ।

४.३.४. उद्योग तथा वाणिज्य

१. उद्योगका लागि आवश्यक पूर्वाधार तथा सेवा सुविधा एकै थलोबाट प्रदान गर्नका लागि नगरपालिकाले वडा नं ८ स्थित चियाबारी क्षेत्रमा निर्माण गर्न प्रस्ताव गरिएको औद्योगिक ग्राम (*Industrial Village*) निर्माण कार्यलाई तीव्रता दिईनेछ,
२. उद्योग स्थापनाका लागि उद्योग मैत्री नीतिहरू अवलम्बन गर्नुका साथै उद्योगीहरूलाई उद्योग स्थापना गर्न विशेष प्रोत्साहित गरिनेछ। यसका लागि स्थानीय बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू संग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ,
३. महिला, दलित, बिपन्नहरूलाई औद्योगिक क्रियाकलापमा संलग्न गराई अनुदान सहूलियत प्रदान गर्नका लागि उद्यम विकास कोषको स्थापना गरिनेछ,
४. उद्योग ब्यावसायहरूको दर्ता तथा नियमन सम्बन्धी कार्यलाई अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ,
५. उपभोक्ताहरूको हित संरक्षणका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ,
६. नगरपालिका क्षेत्रमा उत्पादन हुने कृषि तथा मासुजन्य बस्तुहरूको लघु उद्योग स्थापनामा जोड दिईनेछ,
७. स्थानीय कृषि कच्चा पदार्थको उपयोग गरी बस्तु तथा सेवाको उत्पादन गर्ने उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन प्याकेज ल्याईनेछ।

४.३.५. मेयर र उपमेयर उद्यम कार्यक्रम

१. नगर भित्र बसोबास गर्ने बेरोजगार युवाहरूको सीप क्षमता अभिवृद्धि गरि रोजगार प्रवर्द्धनको लागि मेयर उद्यम कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
२. मेयर उद्यम कार्यक्रम मार्फत यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र आवश्यक हुने प्राविधिक जनशक्ति नगरपालिका भित्रै उत्पादन गरि श्रम आयात लाई निरुत्साहित गरिनेछ,
३. मेयर उद्यम कार्यक्रम मार्फत बेरोजगार युवाहरूलाई आवश्यक सीप र प्रविधी हस्तान्तरण गरि उद्यमशीलताको विकास गरिनेछ,
४. मेयर उद्यम कार्यक्रम मार्फत नगर क्षेत्र भित्र १ वर्षमा कम्तीमा ५०० जना युवा उद्यमी उत्पादन गरिनेछ।

४.३.६. खानी तथा खनिज

१. हाल अनियन्त्रित र अव्यवस्थित भैरहेको ग्राभेल माटोको उत्खनन् कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनका लागि जमीनको वर्गीकरण गरि खानी तथा निर्माणजन्य पदार्थ उत्खनन् क्षेत्र तोकिने छ,

२. निर्माणमुखि खनिज पदार्थको उत्खनन् तथा ढुवानीलाई नियमन गर्न वडास्तरीय अनुगमन समिति गठन गरिनेछ,
३. ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, खरीढुङ्गा आदि खानीजन्य वस्तुको सर्वेक्षण, अन्वेषण, संरक्षण, विकास, उत्खनन् र उपयोग सम्बन्धी दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी र व्यवस्थापनका लागि खानी तथा खनिज पदार्थ सम्बन्धी नियमावली जारी गरिनेछ,
४. नगरपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र रहेका ढुंगा, गिट्टी, बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थहरूको ठेक्का मार्फत उत्खनन् तथा संकलन शुल्क असुली गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईने छ,
५. ग्रभेल उत्खनन्का लागि मधेश प्रदेशकै आकर्षणको केन्द्रको रूपमा रहेको वडा नं ८, ९ र १३ को क्षेत्रबाट हुने उत्खनन् कार्यलाई व्यवस्थित र व्यवसायिक बनाउनका लागि निजी जग्गाको माटो वा निर्माणजन्य अन्य खनिज पदार्थको उत्खनन् ओसारपसार तथा बिक्री वितरण सम्बन्धी कार्यविधि बनाई लागू गरिनेछ,
६. जथाभावी अनयन्त्रित रूपमा भइरहेको ढुङ्गा खानी र गिट्टी बालुवा उत्खनन् कार्य रोकी नगरपालिकाले प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) गरि ठेक्का मार्फत उत्खनन कार्यलाई व्यवस्थित गर्न कार्यविधि निर्माण गरिनेछ,
७. तोकिएको मापदण्ड विपरित उत्खनन् गर्नेलाई कडा सजायको नीति लिईने छ।

४.३.७. रोजगार प्रवर्द्धन तथा गरिबी न्यूनीकरण

१. गरिबी निवारणका लागि CTEVT सीप विकास केन्द्र लगायतका निकाय संग समन्वय गरि निःशुल्क तालिम प्रदान गरिनेछ,
२. सीप प्राप्त युवाहरूको लागि बैंक मार्फत सहूलियत ऋण प्राप्त गर्ने व्यवस्था गरिनेछ,
३. गरिबी निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गरिनेछ,
४. युवाहरूलाई सरकारी सेवा प्रति आकर्षित गराउनका लागि लोकसेवा आयोग तयारी कक्षा संचालन गरिनेछ। कक्षामा सहभागिता गराउँदा समावेशी दृष्टिकोणबाट सकारात्मक विभेद अपनाईनेछ,
५. वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका र केही गर्न चाहने युवा बेरोजगारहरूलाई नगरपालिकाको तर्फबाट मल, खाद्य, बिउ र प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराई सामूहिक खेती तर्फ आकर्षित गरिनेछ,
६. वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरूको लागि आवश्यक सीप सिक्ने अवसरहरूको व्यवस्था गरिनेछ,
७. वैदेशिक रोजगारमा गएका युवाहरूलाई स्वदेशमा फर्किने वातावरण तयार गर्न कृषि, पर्यटन, उद्योग ब्यपार, जडीबुटी खेती, पशुपालन र उर्जा उत्पादनको कार्यमा ठूलो लगानीको वातावरण तयार गरी स्वदेशमै रोजगारीको सिर्जना गर्ने नीति लागू गरिनेछ।

४.३.८. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

१. बेरोजगारको तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन गर्न स्थापना भएको रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Employment Management Information System, EMIS) को विवरण अद्यावधिक तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिनेछ,
२. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत संचालन हुने कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजनाको प्रोजेक्ट बैंक तयार गरि कार्यन्वयन गरिनेछ,
३. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Employment Management Information System, EMIS) मा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई १०० दिन बराबरको रोजगारीको व्यवस्था मिलाईनेछ,

४. कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजनामा खटिएका सम्पूर्ण कामदारहरूको ज्याला रकम सम्बन्धित कामदारको बैंक खाता मार्फत भुक्तनी दिने प्रबन्ध गरिनेछ।
५. यस कार्यक्रम अन्तर्गत उल्लेख्य बेरोजगारहरूलाई तालिम तथा रोजगारी प्रदान गरिनेछ।
६. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम प्रभावकारी ढङ्गबाट सञ्चालन गर्नको लागि नगरपालिकाबाट साझेदारी रकमको व्यवस्था गरिनेछ।

४.४. सामाजिक विकास

४.४.१. शिक्षा

१. “गुणस्तरीय शिक्षा र सीपको प्रसार, सक्षम नगर निर्माणको आधार” भन्ने मूल नारा लिएको यस नगरपालिकाले आगामी दिनमा समेत शैक्षिक क्षेत्रमा व्यापक सुधारका नीतिहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ,
२. कक्षा १ देखि ३ सम्मका बालबालिकाको मनोविज्ञान बुझी बौद्धिक क्षमता अभिवृद्धि गर्नका लागि एक कक्षा एक शिक्षकको नीति लिइनेछ,
३. विद्यालयका भौतिक पूर्वाधार सुदृढीकरणलाई विशेष प्राथमिकतामा राखी विद्यालयको भौतिक पूर्वाधारको बिकासको लागि प्रदेश तथा केन्द्र सरकारसंग समन्वय गरिनेछ,
४. आगामी आर्थिक वर्षभित्र माध्यमिक स्तरका सबै विद्यालयहरूमा विद्युतीय पुस्तकालय (*E-Library*) तथा ल्यावको व्यवस्था गरिनेछ,
५. माध्यमिक विद्यालयहरूमा संचालित विद्युतीय विद्यालय व्यवस्थापन प्रणाली (*Electronic School Management System*) लागू भएकोमा त्यसलाई विद्यालयको *i-Educational Management Information System* अनुरूप अध्यावधिक गरी विद्यालयको व्यवस्थापनमा सुधार गरिनेछ,
६. आगामी आर्थिक वर्षभित्र नगरलाई पूर्ण साक्षर नगर घोषणा गरिनेछ। विद्युतीय शिक्षण सिकाइको नवीन पद्धतिको प्रयोगलाई बढाउदै लगिनेछ,
७. अति गरिब दलित, असहाय, हरूवा चरुवा तथा द्वन्द्व पिडित बालबालिकालाई “मेयर शैक्षिक छात्रवृत्ति” प्रदान गरी पढ्न पाउने हकको सुनिश्चित गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ,
८. वडा नं. ९, मुसहर्नियामा स्थापना गरिएको सार्वजनिक पुस्तकालय जय गोविन्द साह स्मृति पुस्तकालय (विद्युतीय पुस्तकालय) र वडा नं.१ बाखरमा स्थापित विद्यापति स्मृति पुस्तकालय लाई थप सुविधा सहित व्यवस्थित बनाइनेछ,
९. नगरपालिका अन्तर्गतका माध्यमिक विद्यालयहरूलाई क्रमशः विशेषज्ञ/विषय क्षेत्रगत विधाको आधारमा नमूना विद्यालय बनाइनेछ,
१०. शैक्षिक बेरोजगारी समस्यालाई ध्यानमा राखी व्यवसायिक, सीपमूलक र व्यवहारिक शिक्षामा जोड दिइनेछ,
११. शिक्षामा सबैको समान अधिकार र पहुँच पुर्‍याउन अनिवार्य आधारभूत शिक्षालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ,
१२. शैक्षिक उपलब्धीको आधारमा शिक्षक एवं विद्यालयलाई पुरस्कृत गरिनेछ,
१३. वार्षिक रूपमा एक पटक सिकाई उपलब्धी मापन गरिनेछ। सोका आधारमा निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली (*Continuous Assessment System*) लागू गरिनेछ,
१४. विद्यालयहरूले वर्षमा कम्तीमा २ पटक अभिभावक भेला बोलाउनु पर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
१५. ज.मा.वि. तिनकोनीमा प्राविधिक विद्यालय (*Polytechnic School*) स्थापना गरि आगामी आर्थिक वर्षबाट थप विषयहरूको पठन पाठन शुरुवात गरिनेछ, साथै विद्यालयहरूमा प्राविधिक कक्षा सञ्चालन गरिनेछ।
१६. प्राविधिक विद्यालय संचालन गर्न विद्यालयलाई विशेष अनुदान सहयोग गरिनेछ,

१७. दलित तथा विपन्न समुदायका बालबालिकाको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न त्यस क्षेत्रका विद्यालयहरूमा विशेष तथा थप कक्षा संचालनका लागि अनुदान दिइनेछ,
१८. स्थानीय भाषाको प्रवर्द्धन गर्न स्थानीय भाषामा पाठ्य सामग्री तयार गरी पठनपाठन गर्ने कार्यका लागि समुदायलाई प्रोत्साहन गरिनेछ,
१९. विद्यालयमा रहेका बालकलवलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ,
२०. महिनावारीका कारण छात्राहरू कक्षामा अनुपस्थित हुने अवस्थालाई अन्त्य गरी विद्यालयमा नै छात्रामैत्री शौचालय एवम् निःशुल्क स्यानेटरी प्याडको व्यवस्था गरिनेछ,
२१. सबै विद्यालयहरूमा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गरी नियमित रूपले साबुन पानीले हात धुने व्यवस्था लागू गरिनेछ,
२२. वडा कार्यालयको सिफारीसको आधारमा बालबालिकालाई विद्यालय नपठाउने व्यक्तिहरूलाई नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सार्वजनिक सेवा (जस्तै सामाजिक सुरक्षा भत्ता र सबै प्रकारका सिफारिसहरू) बाट बञ्चित गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ,
२३. नगरपालिका भित्रका विद्यालयका लागि नगरको विभिन्न पक्ष समेटी स्थानीय पाठ्यक्रम (*Local Curriculum*) तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,
२४. मातृभाषामा अध्ययन अध्यापन गराउने विद्यालयलाई प्रोत्साहनको नीति लिइनेछ,
२५. सबै विद्यालयहरूले वार्षिक-मासिक पाठयोजना (*Annual-Monthly Study Plan*) बनाई सोही बमोजिम शिक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य गरिनेछ,
२६. नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने सिमान्तकृत मुसहर, डोम लगायतका समुदायका बालबालिकाहरूलाई विद्यालय पढ्न आकर्षित गर्न सामूहिक ट्युसन कक्षाको व्यवस्था गरिनेछ,
२७. नगरभित्र रहेको सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरूको सहभागितामा वार्षिक रूपमा हाजिरीजवाफ, वक्तृत्वकला, गायन प्रतियोगिता लगायतका क्षमता विकास तथा प्रतिभा प्रष्फूटन गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ,
२८. विद्यालयको खाजा कार्यक्रमलाई वास्तविक विद्यार्थी संख्याको आधारमा व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ,
२९. नगर भित्रका सबै विद्यालयमा रंगरोगन गर्दा एकरूपता (*Uniform Pattern*) हुनेगरी गर्ने व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमा लगिनेछ,
३०. नगरभित्रका विद्यालयको परीक्षालाई नगरस्तरीय बनाई व्यवस्थित गरिएकोमा सो कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ,
३१. प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र (*Early Child Development Center*) को भौतिक पूर्वाधार व्यवस्थापनका लागि प्राथमिकता दिइनेछ। ,
३२. नगर क्षेत्रका विद्यालयका प्रधानाध्यापकसंग कार्यसम्पादन सम्झौता गरी सोलाई मूल्यांकनको आधार बनाउने कामको शुरुवात गरिनेछ,
३३. सबै सरकारी विद्यालयमा वर्षमा कम्तिमा एकपटक सबै विद्यार्थीको स्वस्थ्य परीक्षण गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ,
३४. निजी विद्यालयको विद्यार्थी शुल्क निर्धारण नेपाल सरकारको मापदण्ड भित्र रहेर गर्ने एवं तोकिएको भौतिक/शैक्षिक पूर्वाधार पूरा भएका निजी विद्यालयलाई मात्र कक्षा स्तरोन्नतिको स्वीकृति दिइने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ,
३५. निजी विद्यालयहरूलाई सरकारले तोकेको गरीव विपन्न तथा सिमान्तकृत समुदायको कोटा अनिवार्य रूपमा पूरा गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई कडाइका साथ पालना गराइनेछ,

३६. फरक क्षमता भएका र दृष्टिविहीन विद्यार्थीहरूलाई उच्च शिक्षा हासिलका लागि विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ,
३७. विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठकमा विद्यार्थी समेत सहभागी हुने व्यवस्था मिलाइनेछ,
३८. रिक्त शिक्षक पदहरूको पूर्तिका लागि संघ तथा प्रदेश सरकार संग समन्वय गरिनेछ,
३९. विद्यालयहरूमा हरित विद्यालय (*Green School*) को अवधारणा विकास गरी विद्यालय हाता भित्र वृक्षारोपण तथा बगैंचा निर्माणको कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ। यसका लागि विद्यालयमा रहेका बाल क्लबहरूलाई थप व्यवस्थित बनाई परिचालन गरिनेछ,
४०. विद्यालयहरूको लेखा तथा जिन्सी व्यवस्थापनलाई सुदृढ र व्यवस्थित बनाईनेछ,
४१. विद्यालयमा विद्यार्थीको भर्ना दर, टिकाउ दर र सिकाई गुणस्तर वृद्धिको लागि "नगर प्रमुख अभिभावक" शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
४२. विद्यालयको शिक्षणमा प्रभावकारिता ल्याउन अनुगमन, निरिक्षण र सुपरिवेक्षण गरिनेछ।
४३. मिति २०७८/०२/२० गतेको नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयको मार्गदर्शन पत्र बमोजिम स्थानिय तहबाट व्यवस्थापन हुदै आएका प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रका सहयोगी कार्यकर्ता र विद्यालयका कर्मचारीकोलागि न्यूनतम मासिक पारिश्रमिक रु.१५ हजार निर्धारण गर्ने जसमा संघीय सरकारबाट ८ हजार प्रति महिना शर्त अनुदानमा मात्र कायम गरेकोमा बाँकी बजेट रकमको लागि संघीय सरकारलाई आवश्यक थप बजेट व्यवस्था मिलाइदिन ताकेता तथा पत्रचार गरिनेछ।
४४. नगरबाट सञ्चालीत *CTEVT* को साझेदारीमा योग तथा नेचुरोप्याथी (डिपलोमा) कक्षालाई प्रभावकारी सञ्चालन व्यवस्थापन गरिनेछ।
४५. साथै सबै वडाहरूमा र विद्यालयहरूमा योग केन्द्र स्थापना गर्न पहल गरिनेछ।
४६. दलित असाय, विपन्न परिवारका बालबालिकाहरूको छुट्टै आवासिय विद्यालयको व्यवस्थापन गरिनेछ।
४७. दुरदरारमा रहेका सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थीहरूलाई विद्यालय सम्म ल्याउनको लागि यतायातको व्यवस्थापन गरिनेछ।

४.४.२. स्वास्थ्य

१. स्वास्थ्य सेवामा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्दै सबै नागरबासीमा समान पहुँच पुर्याउने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ,
२. सबै स्वस्थ चौकीहरूमा निःशुल्क औषधीको व्यवस्था गरिएकोमा यसको मात्रालाई क्रमशः बढाउँदै लगिनेछ र आयुर्वेद केन्द्र स्थापना गरिनेछ।
३. नगरपालिकाले लिएको *No More Home Delivery* नीतिलाई निरन्तरता दिई *Institution Delivery* लाई शतप्रतिशतमा पुर्याईनेछ,
४. *No More Home Delivery* कार्यक्रम अन्तर्गत प्रोटोकल अनुसार आठ पटक गर्भवती जाँच गर्ने आमालाई प्रोत्साहन स्वरुप प्रति व्यक्ति प्रति पटक रु.५००।- का दरले जम्मा रु.४,०००।- (चार हजार) वितरण गरिनेछ।
५. महिलाहरूमा हुने पाठेघरको मुखको क्यान्सर जाँच गर्नका लागि *Pipe Smear* को सेवा उपलब्ध गराईनेछ,
६. नयनपुर अस्पतालमा एक्स-रे, फार्मेसी तथा थप चिकित्सक व्यवस्था गरि चिकित्सकीय क्षमता बढाईनेछ,
७. "स्वस्थ बनौं स्वस्थ समाजको निर्माण गरौं" भन्ने नारालाई साकार बनाउन योग केन्द्र स्थापना तथा सरसफाई सम्बन्धी क्रियाकलाप लाई अभियानको रुपमा संचालन गरिनेछ,

८. नगरपालिकाको नयनपुर अस्पतालमा २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा निःशुल्क संचालन भैरहेकोमा यसलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ,
९. स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई नेपाल सरकारको घोषणा अनुसार सबै नगरवासीमा पुन्याउन सचेतना वा जागरणका कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ,
१०. सार्वजनिक निजी साझेदारी (*Public Private Partnership*) मा अस्पताल स्थापना र सञ्चालन कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ,
११. नगर क्षेत्रमा सुत्केरी गराउन हाम्रो नगरको नागरिकलाई बर्थिङ्ग सेन्टर तथा अस्पताल सम्म पुन्याउने निःशुल्क एम्बुलेन्सको व्यवस्था गरिएको छ।
१२. “हाम्रो व्यवहार स्वस्थ परिवार” भन्ने नारालाई सफल पार्न आगामी आर्थिक वर्ष भित्र सबै वडाहरूमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र स्थापना गरि संचालनमा ल्याइनेछ,
१३. शहिद परिवार, घाइते तथा अपाङ्गता भएका र विपन्न परिवारलाई विशेष सहूलियत सहितको स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था मिलाइनेछ,
१४. नेपाल रेडक्रस सोसाईटी संगको समन्वयमा नगर क्षेत्रमा ब्लड बैंक स्थापना गर्न पहल गरिनेछ,
१५. महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य जाँचका लागि स्वास्थ्य शिविर (*Health Camp*) सञ्चालन गरिनेछ,
१६. स्वास्थ्यकर्मीहरूको क्षमता विकासका तालिम कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
१७. स्वास्थ्य संस्थाहरूको भौतिक पूर्वाधार सुधार गर्दै प्रविधि मैत्री बनाउदै लगिनेछ,
१८. स्वास्थ्य क्षेत्रको सूचना तथ्यांकलाई केन्द्रीय स्वास्थ्य सूचना प्रणाली (*HMIS*) मा आवद्ध गरी छुट्टै *HMIS Desk* स्थापना गरिनेछ,
१९. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका (*Female Community Health Volunteer, FCHV*) हरूलाई प्रोत्साहनको लागि कार्यक्षमतामा आधारित प्रोत्साहन प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ,
२०. नगर क्षेत्र भित्र भौतिक पूर्वाधार निर्माण गरी प्रयोगशालाको सुविधा सहितको गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा दिइनेछ। साथै, सबै स्वास्थ्य चौकीहरूमा क्रमशः बर्थिङ्ग सेन्टर स्थापना गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
२१. नगरपालिकाको वडा नं. १० मा रहेको प्राकृतिक अस्पताल भवनको निर्माण कार्यलाई आगामी आर्थिक वर्ष भित्र पूर्णता दिई संचालन गरिनेछ र मधेश प्रदेशको प्राकृतिक अस्पतालको रूपमा विकास गर्नका साथै प्रदेश संग साझेदारी गरिनेछ,
२२. क्यान्सर, मुटुको भल्भ फेर्ने, मृगौला खराब भएको बिरामीलाई नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउने औषधी उपचार सहयोगका अतिरिक्त नगरबाट यातायात खर्च स्वरूप प्रति बिरामी एक पटकलाई रु ५०००।- (अक्षरेपी पाँच हजार रुपैया) उपलब्ध गराउने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ,
२३. नगर क्षेत्र भित्र संचालनमा रहेका निजी अस्पताल तथा क्लिनिकहरूको नियमन तथा अनुगमन प्रभावकारी बनाउन निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ,
२४. नगरपालिकामा सञ्चालित बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम (*Multi Sectoral Nutrition Plan, MSNP*) लाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
२५. अति आवश्यक औषधी खरिद गरिने नयनपुर अस्पताल, प्राकृतिक अस्पताल, पाँच वटा स्वास्थ्य चौकी र दुई वटा आधारभूत स्वा. सेवा केन्द्रको साथै नयाँ ६ वटा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र संचालनको लागि तथा तिन वटा बर्थिङ्ग (*Birthing Centre*) संचालन गरिनेछ,
२६. नियमित खोप तथा गाँउघर क्लिनिक व्यवस्थापनको निम्ती घर भाडामा लिएर आवश्यक औजार तथा आवश्यक उपकरण खरिद गरिनेछ,

२७. न्यूनतम सेवा मापदण्ड निर्देशिका अनुसुचिहरू अनुसार प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थामा औजार, उपकरण, फर्निचर तथा अन्य सामग्रीहरू खरिद तथा व्यवस्थापन र संक्रमण रोकथामका सामग्रीहरू खरिद साथै अर्धवार्षिक स्वा.संस्थाहरूको क्रियाकलापहरूको गुणस्तरिय कार्यक्रम मापदण्ड गर्ने।
२८. *Digital Family Folder Piloting* कार्यक्रम कार्यान्वयनमा प्रत्येक वडामा तथ्याङ्क संकलन गर्ने,
२९. प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई आवश्यक पर्ने अनुसुची रजिष्टर ओ.पि.डी. टिकट सहित सामग्री छुपाई गर्ने,
३०. शुभकामना कार्यक्रम मार्फत विपन्न, पछाडी परेको तथा सेवा लिन छुटेकाहरूलाई सेवामा ल्याउन र निगरानी संस्थाहरूमा संचार सेवा व्यवस्थापन गर्ने,
३१. जेष्ठ नागरिकहरूलाई अर्ध वार्षिक रुपमा २ पटक स्वास्थ्य जाँच तथा आवश्यक औषधी र पोषण तत्व वितरण गरिनेछ,
३२. सुत्केरीहरूलाई पोषणयुक्त खाद्यान्न वितरण तथा स्वा.शिक्षा तथा पुर्ण परिक्षण गरिनेछ,
३३. प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाबाट सेनेट्री प्याड निःशुल्क वितरण तथा व्यवस्थापन गरिनेछ।

४.४.३. खानेपानी तथा सरसफाई

१. नगरपालिकाबाट सञ्चालन गरिने खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता कार्यक्रमलाई प्रदेशबाट सञ्चालित "मुख्यमन्त्री स्वच्छता अभियान" संग आबद्ध गरिनेछ,
२. नगरपालिकाको १० वर्षीय खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता योजना (*WASH-Plan*) अनुसार सबै सरोकारवालाहरू र विकास साझेदार संस्थाहरूलाई योजनाको लक्ष्य पूरा गर्न एकद्वार प्रणालीबाट कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
३. दिगो विकास र नेपाल सरकारको विकास लक्ष्यलाई पूरा गर्नका लागि खानेपानी सुविधामा पहुँच नभएका नागरिकहरूको पहिचान गरी खानेपानी सुविधा निर्माण गर्ने, पानी श्रोत सुरक्षा (*Water Body Protection*) योजना लागू गर्ने नीति लिइनेछ,
४. संस्थागत सरसफाई (विद्यालय/बालविकास केन्द्र र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा) खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता (साबुन पानीले हातधुने र महिनावारी सरसफाई) सुविधा सुनिश्चित गर्दै लगिनेछ,
५. समुदाय स्तरमा सरसफाई र स्वच्छता अभियान सञ्चालन गर्न यसलाई सामाजिक रुपान्तरणको महाअभियानसंग आबद्ध गरिनेछ,
६. शुद्ध तथा गुणस्तरीय खानेपानी सुविधालाई मौलिक हकको रुपमा सुनिश्चित गरिनेछ,
७. शुद्ध खानेपानीका लागि *Arsenic & Chloroform* जाँच गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ,
८. खानेपानी सुविधाको अभाव भएको वडा नं.१३ र १४ मा पानीको बैकल्पिक स्रोतको रुपमा ईनार तथा पानीको मुहानहरूको संरक्षणका लागि विशेष पहल गरिनेछ,
९. युनिसेफ नेपालको सहयोगमा यस नगरपालिकाको वडा नं.१३ मा निर्माण भएको दुरबिन डाँडा खानेपानी आयोजनालाई सुरक्षित खानेपानी समुदाय (*Water Safe Community*) को रुपमा स्थापना गरि सकिएको छ र यस आगामी आ.व.मा थप खानेपानी योजनालाई घोषणा गरिनेछ,
१०. नगरपालिकामा संचालनमा रहेको सबैका लागि खानेपानी तथा सरसफाईमा तीव्रता (*ASWA-2*) कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई यसलाई सामाजिक रुपान्तरणको महाअभियान संग आबद्ध गरिनेछ,
११. हाल निर्माण भएका सार्वजनिक शौचालयहरूलाई व्यवस्थित गर्दै बजार चोकहरूमा थप सार्वजनिक शौचालयहरू निर्माण गरिनेछ,
१२. "पूर्ण सरसफाईको अवलम्बन, स्वस्थ जीवनको अभियान" भन्ने नाराका साथ पूर्ण सरसफाईका लागि व्यवहार परिवर्तनको कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,

१३. वडा नं ८, ९, १२ र १३ मा निर्माणाधिन खानेपानी योजनाहरू आगामी आर्थिक वर्ष भित्र सम्पन्न गर्नका लागि सम्बन्धित निकाय संग समन्वय गरिनेछ,
१४. नगर क्षेत्रलाई प्लाष्टिक मुक्त बनाउनका लागि प्लाष्टिक झोलाको प्रयोगलाई निषेध गर्दै लगिनेछ,
१५. धनगढीमाई नगरपालिकाको ६ वटा विद्यालयहरूमा UNICEF नेपालको आर्थिक सहयोग उदार करोनामड स्वमसेवक (NCV) को प्राविधिक सहयोग र रतौली युवा क्लब (RYC) द्वारा सञ्चालित विद्यालय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता कार्यक्रम अन्तर्गत खानेपानी र सरसफाई पूर्वाधार विकास तथा मर्मत सम्भार कार्य श्री ज.मा.वि.वेतहा भवानीपुर, धनगढीमाई नगरपालिका-२, श्री ज.मा.वि.तिनकोनी (प्राविधिक) धनगढीमाई नगरपालिका-५, श्री तु.स.डो.मा.वि. धनगढीमाई नगरपालिका-१२, श्री आधारभुत विद्यालय कैलाशपुर भर्लेनी, धनगढीमाई नगरपालिका-१३, श्री ज.आ.वि.फुलकहाकट्टी धनगढीमाई नगरपालिका-७ र श्री आधारभुत विद्यालय, चियावारी, धनगढीमाई नगरपालिका-८ मा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
१६. युनिसेफ संगको खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन नगरपालिकाबाट पनि लागत सहभागिताको लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरिने छ।

४.४.४. यूवा, खेलकुद तथा मनोरञ्जन

१. नगरपालिकामा खेलकुदको सर्वांगीण विकासका लागि धनगढीमाई नगरपालिका स्तरीय नगर खेलकुद विकास समिति गठन गरिएकोमा खेलकुद क्षेत्रको प्रवर्द्धनका लागि यस समितिलाई सक्रिय बनाईनेछ,
२. नगरपालिकाको वडा नं १२ मा रंगशाला निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन भैरकेकोले आगामी आर्थिक वर्ष भित्र रंगशाला निर्माण कार्यको थालनी गरिनेछ। यसको लागि प्रदेश तथा संघीय सरकार संग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ,
३. वडा नं. ९ मा निर्माण भैरहेको निर्मल लामा स्मृति कवर्डहललाई पूर्णता दिई संचालन गरिनेछ,
४. सामुदायिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई खेलकुद प्रति आकर्षण गर्न विद्यालयहरूलाई खेलकुद सामाग्री दिने तथा खेल मैदानको स्तरोन्नती गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ,
५. नगरपालिकाको १४ वटै वडामा खेलकुद लगायत बहुउद्देश्यीय युवा क्लब गठन गरिनेछ। ती युवा क्लबहरूलाई निश्चित अनुदान रकम उपलब्ध गराई सामाजिक विकासका अरु क्षेत्रमा आम युवाका सहभागिता सहितको कार्यक्रम परिचालनमा प्रोत्साहन गरिनेछ,
६. नगरपालिका भित्रका सबै विद्यालयहरूलाई खेलकुद सामाग्री वितरण एवं खेल प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालनको व्यवस्था क्रमशः मिलाईनेछ,
७. नगर भित्र खेलकुदको प्रवर्द्धन गरी युवाहरूलाई नैतिकवान बनाउनका लागि बार्षिक रुपमा नगर स्तरीय "मेयर कप" संचालन गरिनेछ,
८. वडा स्तरमा छनौट भएका खेलाडीहरूलाई राष्ट्रिय स्तरको खेलाडीको रुपमा बिकास गरिनेछ,
९. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा पदक विजेता नगर भित्रका खेलाडीलाई विशेष सम्मान तथा नगद पुरस्कार सहित जीविकाका लागि बैकल्पिक व्यवस्थाको पहल गरिनेछ।

४.५. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

१. बिपन्न, महिला तथा पछाडि पारिएका वर्ग तथा समुदायको क्षमता अभिवृद्धि गरि व्यवहार परिवर्तन गर्नका लागि सामाजिक रुपान्तरणको महाअभियान संचालन गरिनेछ,
२. विकासका अवसरहरूबाट पछाडि परेका नगर भित्रका भौगोलिक क्षेत्रहरूको पहिचान गरि विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ,
३. मधेशी, मुस्लीम तथा पिछडा वर्ग एवम् अल्पसंख्यक समुदायको हक हितको संरक्षण, सम्बर्द्धन गर्दै सम्बन्धित वर्गको भाषा, कला, साहित्य, धर्मलाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,

४. यौनिक तथा लैंगिक रूपमा अल्पसंख्यक समुदायको हक हित संरक्षणको लागि विशेष व्यवस्था गरिनेछ,
५. विपन्न खस आर्य समुदायलाई मूलप्रवाहमा ल्याउनको निमित्त विशेष व्यवस्था गरिनेछ।

४.५.१. महिला

१. महिलाको मौलिक हक अधिकार एवं सशक्तीकरणको लागि विकासका लागि सचेतनामूलक एवं सीप वृद्धि कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ,
२. महिला हिंसा, लैङ्गिक विभेद, बालश्रम, बालविवाह, अनमेल विवाह दहेज प्रथा जस्ता सामाजिक समस्याहरूलाई न्यूनीकरण गर्ने कार्यमा प्रत्येक वडालाई जिम्मेवार बनाउन सबै वडा कार्यालयमा यस सम्बन्धी अलग्गै डेस्क बनाइनेछ,
३. नगरपालिकाले एकल महिलाहरूको संरक्षण र सुरक्षा गर्ने नीति अवलम्बन गर्नेछ। जसका लागि नगरपालिकाकाले एकल महिला कोष खडा गरी आत्मनिर्भर तथा स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम संचालनका लागि कार्यक्रमको प्रकृति र प्रभावकारिता हेरी अनुदान दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
४. गाउँस्तरमा महिला सहकारी तथा समूहहरू स्थापना गरी महिलाहरूको आय-आर्जनमा वृद्धि हुने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
५. सरोकारवालाहरूलाई किशोर किशोरी मैत्री स्वास्थ्य सेवाको महत्वको बारेमा अभिमुखीकरण गरिनेछ,
६. बृहत पोषण लक्षित कार्यक्रमको स्वास्थ्यकर्मी तथा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई तालिम सञ्चालन गरिनेछ,
७. महिलाको क्षमता अभिवृद्धिका लागि सिपमुलक, चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
८. लैङ्गिक हिंसा रहित नगरपालिकाको रूपमा स्थापित गर्न लैङ्गिक हिंसा रहित कोषको व्यवस्था गरिनेछ।

४.५.२. बालबालिका

१. बालश्रम, बालशोषण, बालविवाह र बालहिंसा न्यूनीकरण गर्न यस सम्बन्धी कानूनहरूलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ,
२. बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास, बाल सहभागिता र बालबालिकाको लागि गरिने निर्णय प्रकृत्यामा अर्थपूर्ण सहभागिता गराउनका लागि नगरबाट विशेष पहल गरिनेछ,
३. बाल विवाह निरुत्साहित गर्न विवाह अधि अभिभावक वा संरक्षकले अनिवार्यरूपमा वडा कार्यालयबाट जन्म मिति प्रमाणित गर्नु पर्ने व्यवस्था लागू गरिनेछ,
४. नगरपालिकालाई बालमैत्री नगर बनाई जेष्ठ पुस्ता र भावि पुस्तासँग ज्ञान साटासाट कार्यक्रम लागु गरिनेछ,
५. नगरलाई बालमैत्री नगरको रूपमा घोषणा गर्नको लागि कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ,
६. बालमैत्री विद्यालय र बालमैत्री शिक्षण सिकाई पद्धतिको विकासको लागि सम्बन्धित विद्यालयहरूलाई सहयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
७. बाल क्लब र बाल सञ्जालहरू मार्फत बालबालिकाको चेतना अभिवृद्धि गरिनेछ,
८. "बालबालिका भोलिका कर्णधार मात्र नभएर आजका साझेदार हुन्" भन्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
९. विद्यालयमा भर्ना भएका छात्राहरूको विद्यालय छाड्ने दर (School Drop Out Rate) लाई न्यूनीकरण गर्न वडा मार्फत चेतना तथा सशक्तीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
१०. बालक्लब गठन र सञ्चालनका लागि कार्यविधि बनाई वडा कार्यालय मार्फत बालक्लब गठन र सञ्चालन गरिनेछ,
११. नगरका विभिन्न स्थानमा स्थानीय नागरिक र सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा बाल उद्यान निर्माण गरिनेछ। यस प्रकारका बाल उद्यान निर्माणमा नीजि तथा सामुदायिक विद्यालयको सहकार्यलाई प्राथमिकता दिईनेछ,

१२. प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र (Early Child Development Centre) हरूको स्तरोन्नति गरिनेछ।

४.५.३. जेष्ठ नागरिक

१. सबै वडाहरूमा बैंक मार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
२. ८० वर्ष उमेर नाघेका जेष्ठ नागरिक र पूर्ण/अति अशक्त अपांगहरूलाई घरदैलोमा भत्ता पुर्याउने व्यवस्था गरिनेछ,
३. जेष्ठ नागरिकको अभिलेख संकलन र परिचय-पत्र वितरण कार्यलाई सरल सहज र व्यवस्थित बनाउन वडा मार्फत परिचय-पत्र वितरण गरिनेछ,
४. सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने लाभग्राहीहरूको अभिलेखलाई *Online Entry* गरि सकिएकोमा सो कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
५. जेष्ठ नागरिक हरूको समय व्यवस्थापन र मनोरञ्जनका लागि दिवा सेवा केन्द्रको स्थापना गरिनेछ,
६. जेष्ठ नागरिक दिवसका दिन नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका जेष्ठ नागरिकहरूलाई सम्मान गरि जेष्ठ नागरिक आशिर्वाद महासभाको आयोजना गरिनेछ,
७. कम्तिमा बर्षमा २ पटक घर दैलोमै गई जेष्ठ नागरिकहरूको स्वास्थ्य जाँच गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ,
८. नगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवा प्रवाहमा जेष्ठ नागरिकहरूलाई स-सम्मान पहिलो प्राथमिकता दिईने छ।

४.५.४. दलित समुदाय

१. दलित समुदायको परम्परागत सीपलाई आधुनिकीकरण गर्दै उद्योगको रुपमा बिकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
२. जातिय छुवाछुत एवं भेदभाव विरुद्धको कानूनलाई कडाईका साथ लागू गरि सामाजिक रुपान्तरणको महा अभियानमा यसलाई आबद्ध गरिनेछ,
३. विपन्न दलितबस्ती पहिचान गरी नमूनाबस्ती बिकास कार्यक्रम क्रमश कार्यान्वयन गरिनेछ,
४. जातिय बिभेद र उत्पीडनका विरुद्ध समानता, बन्धुत्व र मानवता कायम गर्न सहभावमुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
५. दलित तथा सिमान्तकृत समुदायको सशक्तीकरण र क्षमता विकासमा विशेष जोड दिईनेछ,
६. नगरक्षेत्र भित्र छुवाछुत, जातीय भेदभावलाई उन्मूलन गर्ने गरी विशेष कार्यक्रमहरू तय गरी लागू गरीने छ,
७. सबै दलित बस्तीहरूमा सडक, खानेपानी र बिद्युतीय सेवा अनिवार्य रुपमा प्रवाह गरिनेछ।

४.५.५. आदिवासी जनजाति

१. सदियौं देखि नगर क्षेत्र भित्र बसोबास गरि आएका आदिवासी जनजातिहरूको भाषा संस्कृति र भेषभूषा संरक्षणका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
२. आदिवासी जनजातिको परम्परा देखि चलि आएको ज्ञान, शिप, भेषभूषा, भाषालिपि, कला, संस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि जातिय संग्रहालय स्थापना गर्न पहल गरिनेछ,
३. *ILO Convention 169* र जलवायु परिवर्तन सन्धिमा उल्लेख भएका जनजातिहरूको हक अधिकारको सुनिश्चिततामा ध्यान दिईनेछ,
४. प्रत्येक वर्ष विश्व आदिवासी तथा जनजाति दिवसलाई उत्सवको रुपमा मनाईनेछ।

४.५.६. अशक्त/अपांगता

१. नगरपालिकामा निर्माण हुने सम्पूर्ण भौतिक पूर्वाधारहरूलाई अपाङ्ग मैत्री बनाउने नीति लिइनेछ,
२. नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवामा अपांगता भएका नागरिकहरूलाई पहिलो प्राथमिकता दिइनेछ,
३. अपांगता भएका व्यक्तिहरूको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रम बनाइ लागू गरिनेछ,
४. नगरभित्र अपांगता भएका नागरिकहरूको लगत तयार गरी परिचय-पत्र वितरण गरिनेछ,
५. पूर्ण अपांगता भएका नागरिकहरूलाई निजले पाउने सामाजिक सुरक्षा भत्ता जनप्रतिनिधिद्वारा बैंक मार्फत निजहरूकै घरमा पुर्‍याईने व्यवस्था मिलाइनेछ,
६. अपांगता भएका नागरिकहरूलाई नगरपालिकाले जुनसुकै प्रकारका सिफारिस गर्दा वा व्यवसाय दर्ता वा नवीकरण गर्दा लाग्ने राजश्वमा ५० प्रतिशत छुट दिने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ,
७. अपांगता भएका व्यक्तिहरूको लागि आवश्यकता अनुसार सहायक सामग्री (*Assistive Devices*) को व्यवस्था गरिनेछ,
८. अपांगता भएको व्यक्तिहरूको समिति गठन गरी सामुदायिक पुनर्स्थापना कार्यक्रम (*Community Based Rehabilitation Program*) मा आवद्ध गरिनेछ।

४.६. संस्कृति सम्पदा तथा पर्यटन प्रवर्द्धन

१. “पर्यटन पूर्वाधारको विकास, धनगढीमाई समृद्धिको आधार” भन्ने मूल नाराका साथ पर्यटन प्रवर्द्धन र विकास गर्न पर्यटन गुरु योजना (*Tourism Master Plan*) तयार गरिनेछ,
२. नगरपालिका भित्रका सम्भाव्य पर्यटनस्थलको पहिचान गरि पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ,
३. स्थानीय भाषा कला संस्कृतिको अध्ययन-अनुसन्धान, संरक्षण र विकासमा जोड दिइनेछ,
४. नगर भित्र रहेका प्राचिन मठ मन्दिर गुठी तथा ताल तलैयाहरूको जिर्णोद्धार, स्तरोन्नति र संरक्षण गरिनेछ,
५. मैथिली साहित्यका महाकवी विद्यापतिका साहित्यिक कृतिलाई खोज गरी विद्यापति अध्ययन-अनुसन्धान केन्द्र स्थापना गरिनेछ,
६. नगर भित्र रहेका लेखक, कलाकार, साहित्यकार, चित्रकार, कालीगढ, आर्तिष्ट तथा स्तम्भकार आदिको राय सुझावको आधारमा कला साहित्य र संस्कृतिको प्रवर्द्धनको कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने कामको थालनी गरिनेछ,
७. नगरका विभिन्न स्थानमा स्थानीय परम्परा तथा जातीय पहिचान झल्किने स्तम्भ निर्माण गरिनेछ,
८. पुरातात्विक महत्वका मठ, मन्दिर, पाटीपौवा र गुठीहरूको संरक्षण र ब्यवस्थापनको लागि प्रदेश सरकार र संघीय सरकार संग सहकार्य गरिनेछ,
९. नगरपालिकाको वडा नं. १४ को राईरैनीमा स्थापित मदन भण्डारी स्मृति पार्कलाई ऐतिहासिक पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास एवं प्रवर्द्धन गरिनेछ,
१०. वडा नं. १३ को दुरवीन डाँडा भ्यूटावर र ग्रीनरी पार्क निर्माण गरी मनोरम दृष्यावलोकनको सुविधाको व्यवस्था गरिनेछ,
११. वडा नं. ३, ५ र ९ मा रहेको राजदेवी मंदिर, देवीटोकी, विभिन्न मठ/मन्दिर, गुम्बा, मस्जिदको जिर्णोद्धार/नवनिर्माण गरी पर्यटकीय महत्वको बनाइनेछ।
१२. ईतिहास कला संस्कृतिको अभिलेख गरिनेछ।
१३. प्राकृतिक सम्पदाले भरिएको र सजिएको वडा नं. १२, १३ र १४ को भु-भागहरूको पहिचान गरी संरक्षण, सम्बर्द्ध र पर्यटन क्षेत्रको रूपमा पर्वद्धन गरिनेछ।
१४. नगर भित्रका कृषि उत्पादन धार्मिक क्षेत्रको पहिचान झल्किने गरी वर्षको एक पटक धनगढीमाई महोत्सवको आयोजना गरिनेछ।

४.७. गैर-सरकारी संघ-संस्था

१. संघ-संस्थाहरूको गठन, दर्ता, नवीकरण र सञ्चालन गर्ने गराउने कार्य धनगढीमाई नगरपालिकाको संस्था दर्ता ऐन बमोजिम नियमित रूपमा गरिनेछ,
२. नगरपालिका भित्र आफ्नो योजना कार्यक्रम संचालन गर्न गराउन चाहने गैर-सरकारी संघ-संस्थाहरूले नगरपालिकाबाट अनिवार्य अनुमति लिनुपर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागू गरिनेछ,
३. नगरपालिकाले तोकेको प्रथमिकता क्षेत्रमा काम गर्न चाहने संघ-संस्थालाई मात्र अनुमति प्रदान गरिनेछ,
४. नगर क्षेत्रमा संचालन गरिने विभिन्न प्रकारका तालिम, सचेतनामूलक कार्यक्रम, विशेष अभियानहरू संचालनका लागि स्थानीय गैर-सरकारी संस्थाहरूलाई प्राथमिता दिईनेछ,
५. नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा टोल विकास संस्था गठन गरि शुरुमा केहि प्रशासनिक अनुदान प्रदान गरिनेछ। आगामी वर्षदेखि वडा स्तरका योजना तथा कार्यक्रमहरू संचालनमा यीनलाई प्राथमिकता दिईनेछ,
६. कर सचेतना, वतावणीय सरसफाई तथा विभिन्न किशिमका सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्नका लागि स्थानीय गैर-सरकारी संघ-संस्थाहरू संग सहकार्य गरिनेछ,
७. विभिन्न सरकारी तथा गैर-सरकारी संघ-संस्थाको साझेदारीमा रोजगारमूलक तालिम, शिक्षा र प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ।
८. आगामी आ.ब.२०७९।०८० मा पनि गैर सरकारी संस्थाहरू संग लागत साझेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। सो को लागि पालिकाबाट गर्ने खर्चको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरिनेछ।

४.८. पञ्जीकरण तथा सामाजिक सुरक्षा

१. हाल १४ वटा वडाहरूमा *Online System* बाट संचालन भैरहेको व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणालीलाई निरन्तरता दिई आगामी आर्थिक २०७९/०८० भित्र शत प्रतिशत व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्नका लागि नगरबासीहरूमा जनचेतना मुलक कार्यक्रमहरू गरिनेछ,
२. सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको विवरण व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (*MIS*) मा *Update* गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ,
३. जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपांग आदिले प्राप्त गर्ने सामाजिक सुरक्षाको दायरालाई फराकिलो बनाउनका लागि प्रदेश सरकार संग समन्वय गरिनेछ,
४. जेष्ठ नागरिक तथा परिचय-पत्र वितरण कार्यलाई सरल, सहज र व्यवस्थित र झन्झटमुक्त बनाउन वडाबाटै परिचय-पत्र वितरणको व्यवस्था गरिनेछ,
५. पुराना व्यक्तिगत घटनाका दर्ता किताब *Digitize* भई सकेको, व्यक्तिगत घटना पूर्ण रूपमा *Online System* मार्फत दर्ता भईरहेको छ। सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण पूर्ण रूपमा बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत भुक्तानी भई रहेको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्तामा नागरिकको सहज पहुँच पुर्याउन तथा शत प्रतिशत घटना दर्ता सुनिश्चित गर्न सूचना, सञ्चार तथा पहुँच अभियान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
६. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको विवरण वडागत रूपमा नगरपालिकाको वेबसाईटमा राखिने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
७. आ.ब.२०७८।०७९ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको विवरण नवीकरण गरि परिचय-पत्र जारी गरिनुको साथै सो को विवरण यस कार्यालयको वेबसाईट र *Facebook* मार्फत प्रकाशित गरिनेछ।

८. संघीय सरकारको प्रावधान बमोजिम स्थानीय तह समन्वय समिति, नगरपालिका गुनासो सुनुवाई समिति र वडा कार्यालयको गुनासो सुनुवाई समिति गठन गरी गुनासो व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी तुल्याउनको लागि गठित समितिलाई नव निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधहरूबाट पनः गठन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

४.९. पूर्वाधार विकास

४.९.१. सडक तथा भौतिक निर्माण

१. नगरस्तरीय सडक गुरुयोजना (Municipal Transport Master Plan-MTMP) लाई समसामयिक रूपमा परिमार्जन गर्दै लगिनेछ,
२. नगरका विभिन्न वडाहरूमा प्रारम्भ गरिएको सडक बिस्तार एवं स्तरोन्नती कार्यलाई निरन्तरता दिई आगामी वर्षभित्र सबै वडाका मुख्य सडकहरूलाई कालोपत्रे गरी धुलो र हिलो मुक्त (Dust & Mud Free) बनाइनेछ,
३. सडक अधिकार क्षेत्र (Right of Way) मिच्ने, सार्वजनिक स्थानमा घर टहरा बनाउने कार्यलाई पूर्ण रूपमा निरुत्साहित गरिनेछ,
४. स्थानीय सार्वजनिक यातायात बस, ट्याक्सी र ट्याम्पो लगायतको रुट निर्धारण, अनुमति, नवीकरण, खारेजी, सेवाको गुणस्तर, भाडा दर निर्धारण र नियमन गरिनेछ,
५. कार्यालयदेखि प्रत्येक वडा केन्द्रसम्म पुग्ने सडकहरूलाई नियमित रूपमा बाह्रै महिना (All Weather) संचालन हुने व्यवस्था गरिनेछ,
६. नगरपालिका भित्र निर्माण हुने केन्द्रीय तथा क्षेत्रिय सडकहरूको अनुगमन तथा नियमनको कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ,
७. आगामी वर्ष भित्र सबै टोल र बस्तीमा सडक सञ्जाल पुर्‍याई सकिने छ,
८. बजार क्षेत्रमा सडक बिस्तार र कालो पत्रे गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ,
९. नगर क्षेत्रभित्रका सरकारी, सार्वजनिक जग्गाहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि निर्माण गरिएको सार्वजनिक जग्गा संरक्षण समितिलाई सक्रिय बनाइनेछ,
१०. नगर भित्रका सबै क्षेत्रमा बिद्युत लाईन बिस्तार गरि बिद्युत सुबिधा उपलब्ध गराईनेछ,
११. नगरपालिकाबाट निर्माण भएका भौतिक पूर्वाधार मर्मत सम्हारका लागि स्थापना गरिएको मर्मत सम्हार कोषमा पर्याप्त रकम विनियोजन गरिनेछ,
१२. नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र उपयुक्त स्थानमा बसपार्क निर्माण गर्ने कार्यलाई प्रदेश सरकारको समन्वयमा अगाडि बढाइनेछ,
१३. नगरपालिकाको धनगढी देखि पतारी सडक खण्डको बिस्तृत परियोजना प्रस्ताव (DPR) तयारी कार्य प्रारम्भ भैसकेकोले नाला तथा सडक निर्माणका लागि प्रदेश सरकार संग अनुरोध गरिनेछ,
१४. नगरपालिकाको जिरोमाईल देखि सर्रे-अम्बास हुँदै जाने सडकलाई उदयपुर जिल्लाको मदन भण्डारी मार्ग संग जोडने कार्यको लागि संघीय सरकार संग समन्वय गरिनेछ,
१५. नगरपालिकाको निम्न स्थानहरूमा संघीय सरकार संगको समन्वयमा झोलुङ्गे पुल निर्माण गरिनेछः
 - (क) सर्रे खोलाको ठटियामा
 - (ख) सर्रे खोलाको सनेसटार
 - (ग) खुट्टी खोलाको खुट्टी स्कूल नजीक
 - (घ) खुट्टी खोलाको गढमे
 - (ङ) महाजनी खोलाको महाजनी
 - (च) मडायन खोलाको आ.वि.मडायन

४.९.२. भवन तथा शहरी विकास

१. नगरपालिका गठन हुनु पूर्व निर्माण भएका लोड बोरिङ्ग ढलान तथा काडी पाटन र ईटालाई सिमेन्ट मसाला माटो जोडाई गरी बनेका जस्ता छाना भएका घरहरूको अभिलेखीकरणका लागि सूचना प्रकाशन गरि थप मौका प्रदान गरिनेछ। साथै २०७२ साल भन्दा पहिला बनेका घरहरूको अभिलेखीकरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
२. नगरपालिकाको वडा नं.१० मा नेपाल सरकार शहरी विकास मन्त्रालय संग समन्वय गरि बहुउद्देशीय व्यापारिक भवन (*Multipurpose Trade Complex*) निर्माणको लागि बिस्तृत परियोजना प्रस्ताव तयार भएकोले यसलाई कार्यान्वयनमा लगिनेछ,
३. नगरपालिकाबाट अनुमति नलिई भवन निर्माण गर्ने घरधनीलाई नगरपालिकाले कार्यालयका तर्फबाट गरिने सम्पूर्ण सिफारिस तथा सुविधामा रोक लगाई प्रचलित कानून बमोजिम सजाय समेत गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
४. घर भवन निर्माण गर्दा शहरी विकास तथा भवन निर्माण आचार-संहिता, २०७२ लाई कडाइका साथ लागू गरिनेछ,
५. सरकारी, सार्वजनिक, ऐलानी पर्ती जग्गामा निर्माण भएका व्यक्तिगत भवन तथा संरचनालाई नक्सा पास तथा अभिलेखीकरण गरिने छैन। यस्ता जग्गामा निर्मित संरचनाहरूलाई करको दायरामा ल्याईनेछ,
६. भवन निर्माण सम्पन्न प्रमाण-पत्र दिँदा आफ्नो घर परिसर भित्र अनिवार्य रुपमा कम्तिमा २ वटा रुख बिरुवा लगाउनु पर्ने व्यवस्था कडाईका साथ लागु गरिनेछ,
७. नगरपालिका तथा सम्बन्धित निकायको अनुमति नलिई जग्गा प्लटिङ्ग गरिएका र निर्धारित मापदण्ड नपुगेका प्लटहरूमा भवन निर्माण अनुमति दिईने छैन,
८. बढ्दो जनसंख्या र नागरिकहरूको आकर्षणको केन्द्र शहर (*Urban*) भईरहेको कुरालाई मध्यनजर गर्दै नेपाल सरकार शहरी विकास मन्त्रालय लगायतका सरकार मातहतका मन्त्रालय/निकाय संग समन्वय गरी एकिकृत शहरी विकासको लागि पहल गरिनेछ,
९. नगरपालिका क्षेत्रलाई भूकम्प जस्ता दैवी प्रकोपको क्षति न्यूनीकरण गर्न भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण तालिम आवश्यकताका आधारमा संचालन गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ। साथै भूकम्प प्रतिरोधी तालिम लिएका निर्माण व्यवसायी संगको सम्झौता सहित घरनक्सा पासका लागि आवेदन दिने अनिवार्य व्यवस्था गरिनेछ। प्रत्येक वर्ष त्यस्ता व्यवसायीले तोकेको शुल्क तिरी सो प्रमाण-पत्र नवीकरण गर्नुपर्नेछ,
१०. नागरिकको अत्यन्त गुनासोको रुपमा रहेको घरनक्सा पास प्रक्रियालाई सहज र सरलीकृत गर्न कम्प्युटर सफ्टवेयर जडान गरिनेछ,
११. घर निर्माणका लागि घरनक्सा अनुमति दिँदा पूर्व-पश्चिम लोकमार्गसंग जोडिएका जग्गाको हकमा सरकारले तोकेको सडक अधिकारक्षेत्र (*Right of Way*) भित्र पर्ने १०२ फिट पछि थप ३ फिट छाडेर भवन निर्माण गर्ने गरी मात्र भवन निर्माण अनुमति दिने नीति लाई निरन्तरता दिईनेछ,
१२. पूर्वपश्चिम लोकमार्ग र सडक अतिक्रमणलाई अन्त्य गर्ने नीति कडाईका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ। नगर क्षेत्रका सडक पेटीमा निर्माण सामग्री राख्ने र छाडा चौपाया छाड्ने व्यक्तिहरूलाई कानूनी कारबाहीको दायरामा ल्याउने नीति अबलम्बन गरिनेछ। छाडा चौपाया नियन्त्रण गर्न काजिहाउस निर्माण कार्यको थालनी गरिनेछ,
१३. नगरपालिका क्षेत्रमा संचालन हुने आयोजना र सो आयोजना संचालन गर्ने उपभोक्ता समिति/निर्माण व्यवसायीको सम्पूर्ण विवरण खुल्ने गरी आयोजना स्थलमै परियोजना सूचना पाटी (*Project Information Board*) राख्ने नीतिलाई अझ प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गरिनेछ,

१४. धनगढीमाई नगरपालिकाको केन्द्र स्थित आफ्नै स्वमित्वमा रहेको जग्गामा मुख्य प्रशासकीय भवन (*Main Administrative Building*) निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिई यसै वर्ष भित्र सम्पन्न गरिनेछ,
१५. नगरपालिकाको मुख्य व्यापारिक क्षेत्रका घरहरूलाई मेट्रिक प्रणालीबाट *Numbering* गरि व्यवस्थित गरिनेछ,
१६. नगरपालिका भित्रको बसोबासलाई व्यवस्थित र एकैनासको (*Uniform Pattern*) को बनाउन निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ।
१७. धनगढीमाई नगरपालिका वडा नं.१० धनगढी बजार स्थित निर्माणधिन रहेको दुर्गा मन्दिर निर्माणको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ।
१८. पूर्वाधार विकास शाखालाई आवश्यक पर्ने उपकरण खरिद गरी आधुनीकरण गर्नको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ।

४.९.३. भूमि व्यवस्थापन तथा वस्ती विकास

१. आगामी आर्थिक वर्षमा समग्र नगरपालिकाको वडागत सिमाना सहितको *Topographical Map* तयारी तथा प्रकाशन गरिनेछ,
२. भू-उपयोग गुरु योजना जारी गरी नगरपालिका भित्रका जग्गाहरूको बर्गीकरण मार्फत आवास क्षेत्र, सार्वजनिक क्षेत्र, खुला एवम् हरियाली क्षेत्र, वन, कृषि एवम् सुरक्षित क्षेत्रको पहिचान गरी एकिकृत नगर विकास योजनाले निर्दिष्ट गरे बमोजिमका वस्ती विकास एवं व्यवस्थित नगर निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
३. नगरपालिकाको एकिकृत नगर विकास गुरुयोजना बमोजिम संघीय र प्रदेश सरकारसंगको सहकार्य र समन्वयमा व्यवस्थित *Smart City* को निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ,
४. वैज्ञानिक भूमि व्यवस्थापन र भू-उपयोगको नीति क्रमशः कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,
५. नगरपालिका भित्रका विपन्न दलित बर्गहरूको सामूहिक आवासको लागि पुर्वाधार निर्माण गरिनेछ,
६. भूमि माथि जोताहा किसानहरूको स्वामित्वलाई सुनिश्चित गर्न संघीय तथा प्रदेश सरकारको नीति बमोजिमको कार्यक्रम लागू गरिनेछ,
७. सबै गरीब, भूमि हिन, दलित बस्तीहरूमा सामुदायिक भवन (दलान) निर्माण कार्य प्राथमिकतामा राखिनेछ,
८. जग्गा प्लटिङ गर्ने प्रक्रियालाई व्यवस्थित बनाइने छ। नगरपालिकाबाट जग्गा प्लटिङ योजना स्वीकृत नगराई जग्गा प्लटिङ गर्न दिइने छैन। नगरपालिकाबाट स्वीकृत जग्गा प्लटिङ योजनाको आधारमा मात्र कित्ता काट गरी नक्सा पासका लागि सम्बन्धित कार्यालयमा सिफारिस गरिनेछ,
९. नगर भित्र रहेका सरकारी, सार्वजनिक, ऐलानी पर्ति जग्गाको एकिकृत लगत तयार गरिनेछ। सो का लागि गठित समितिलाई सक्रिय बनाइनेछ,
१०. नगर भित्रका ऐलानी पर्ति जग्गाको कब्जा गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरी यस्ता जग्गामा सामूहिक खेती प्रोत्साहन गरिनेछ,
११. भूमि हिन सुकुम्बासीहरूको व्यवस्थित बसोबासका लागि दलित, लोपोन्मुख एवं सीमान्तकृत समुदायमा "जनता आवास कार्यक्रम" विस्तार गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ,
१२. नगरक्षेत्र भित्रको ऐलानी पर्ति जग्गा क्षेत्रफलको नाप गरी त्यस्ता जग्गाको उपयोग र संरक्षणका लागि भूउपयोग योजना (*Land Use Planning*) तयार गरिनेछ,
१३. वडा नं.१४ को जग्गाको अभिलेख उदयपुर जिल्लाबाट सिरहा जिल्लामा ल्याउन भूमी व्यवस्था, सहकारी र गरिबी निवारण मन्त्रालय संग समन्वय गरी ठोस पहल गरिनेछ,
१४. भूमि हिन र अव्यवस्थित जग्गालाई भूमी ऐन अन्तर्गत व्यवस्थित गर्न कार्य प्रारम्भ गरिनेछ,

१५. संघीय र प्रदेश कानून बमोजिम स्थानीय तहमा सुकुम्बासीको पहिचान र अभिलेखन गरी वास्तविक सुकुम्बासीको जीविकोपार्जन र बसोबास व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।
१६. भूमि आयोगको कार्यक्रम अनुसार यस नगरपालिका भित्रको भूमिहीन दलित भूमिहीन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीहरूको जग्गा नाँप-जाँच कार्य यही आ.ब. भित्र सम्पन्न गरिनेछ।
१७. भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीहरूको जग्गा नापजाँचका लागि कर्मचारी व्यवस्थापन, लालपुर्जा, वितरण, DGPS, GIS Point, अभिमूखीकरण, सहजीकरण लगायतका शिर्षकमा बजेट विनियोजन गर्नु पर्नेछ।
१८. भूमि सम्बन्धी समस्या समाधान गर्ने कार्यलाई यसै आ.ब.मा सम्पन्न गर्नको लागि भूमि आयोगबाट खटिएका कर्मचारीहरूले मात्र नपुग हुने भएमा नगरपालिकाबाट पनि आवश्यक पर्ने थप कर्मचारी करारमा लिई कार्य अघि बढाउने छ।

४.९.४. उर्जा तथा विद्युतीकरण

१. नगर भित्रका सार्वजनिक स्थान र सडक एवं बजार, गाउँ टोलहरूमा सडक बत्ती जडान कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ,
२. विद्युतीकरण हुन बाँकी रहेका वस्तीहरूमा विद्युतीकरण गर्दै लगिनेछ। काठका पोललाई क्रमशः विस्थापित गरी फलाम र सिमेन्टका पोल प्रयोग गर्ने नीति लिईनेछ। मुख्य बजार क्षेत्रमा सौर्य उर्जा (Solar Power) का सडक बत्ति राख्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ,
३. नगरपालिकाको सबै वस्तीमा विद्युतको विस्तार गरिने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ,
४. सामुदायिक ग्रामीण विद्युतीकरणको अवधारणालाई अवलम्बन गर्दै कृषिलाई व्यवसायीकरण र निर्यातमुखी बनाउन कृषि विद्युतीकरणलाई हरेक किसानको खेत खलियानमा पहुँच हुने गरी क्रमशः कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,
५. नगरका सम्पूर्ण वस्तीहरूमा विद्युत सेवा पुर्याई अन्धकार मुक्त नगर घोषणा गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
६. नगर क्षेत्रमा भएका विद्युत पोलहरूलाई नम्बरीङ्ग गर्ने कार्यको थालनी गरीने छ। साथै नगरक्षेत्र भित्र विद्युत पोलमा केवल लाईन, नेट, ल्याण्ड लाईनलाई करको दायरा भित्र ल्याईने छ।

४.९.५. सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि

१. प्रत्येक वडाहरूको कम्तीमा १/१ वटा स्थानमा Free Wifi Zone को व्यवस्था गरिनेछ,
२. सबै वस्तिहरूमा टेलिफोन, मोबाइल र इन्टरनेट सेवा पुर्याईनेछ,
३. नगर क्षेत्रभित्र इन्टरनेट सेवा, टेलिसेन्टर, केबुल तथा तारविहीन टेलिभिजन प्रसारणको अनुमति, नवीकरण र नियमन कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ,
४. एक सय वाट (100 Watt) सम्मको एफ. एम. रेडियो सञ्चालन अनुमति, नवीकरण र नियमन कार्यलाई कानून बनाई व्यवस्थापन गरिनेछ,
५. आफ्नो क्षेत्रभित्र पत्रपत्रिकाको प्रकाशन अनुमति, अभिलेख तथा नियमन गरिनेछ,
६. सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा सर्वसाधारण जनताको सहज र सरल पहुँच तथा सूचना प्रविधिको विकास र विस्तार सम्बन्धी कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिनेछ,
७. प्रत्येक वडामा पहुँच पुग्ने गरी छापामा माध्यम तथा विद्युतीय माध्यमका सञ्चार सेवा र सञ्चार गृहको स्थापना, स्तरोन्नती तथा बिकासको लागि पहल गरिनेछ,
८. नगरपालिकाबाट हुने र भएका कार्यक्रमहरूको सार्वजनिकीकरण गर्न पत्रकार महासंघ सँग समन्वय गरी चौमासिक रुपमा संचारका माध्यमहरूबाट आम नागरिकलाई जानकारी गराइने नीति अवलम्बन गरिनेछ,

९. नागरिकको सूचनाको हकलाई प्रत्याभूत गर्न विभिन्न किसिमका प्रवर्द्धनात्मक क्रियाकलापहरु संचालन गरिनेछ,
१०. नगर कै दुर्गम क्षेत्रको रूपमा रहेको वडा नं.१४ मा अप्टिकल फाईबर बिस्तार कार्य सम्पन्न भएको हुँदा शीघ्र ईन्टरनेट सेवा सुचारु गरिनेछ,
११. धनगढीमाई नगरपालिकाको आफ्नै App बनिसकेको हुँदा नगरपालिकाले संचालन गर्ने विविध गतिविधिहरु नियमित रूपमा सार्वजनिक गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ,
१२. नगरपालिकाको सूचना तथा समाचार सम्प्रेषण गर्ने संचार माध्यमलाई प्रोत्साहन गर्न नगरपालिका स्थापना दिवसको दिन उत्कृष्ट संचार माध्यमलाई पुरस्कृत गरिनेछ,
१३. नगरवासीहरुको घरधुरी तहको अवस्था (Household Status) लाई पेशा र आयको आधारमा वर्गीकरण गरी डाटावेस तयार गरिनेछ,
१४. सूचना प्रविधि, Online VERSP-MIS सम्बन्धी तालिमहरु संचालन गरिनेछ।
१५. सेवाग्राहीलाई अवाञ्छित कृयाकलाप गर्नबाट जोगाउन नगर कार्यपालिकाको प्रवेश बिन्दुमा आधुनिक सुरक्षा गेटको व्यवस्था गरिनेछ।
१६. नगर कार्यपालिका भवनलाई सुरक्षित राख्न लामो समयसम्मको भिडियो फुटेज भण्डारण गरी चौबिसै घण्टा निगरानीमा राखिनेछ।
१७. नगरपालिकाको सेवा प्रवाहलाई चुस्त दुरुस्त राख्न खरिद भएका सफ्टवेयरहरुलाई आफ्नै सर्भरको व्यवस्था गरी सञ्चालनमा ल्याउनेछ।
१८. नागरिकको सूचनाको हकमा पहुँच पुऱ्याउन नगर कार्यपालिका कार्यालयको प्रत्येक तल्लामा स्मार्ट सूचनापाटीको व्यवस्था गरिनेछ।
१९. इन्टरनेटको व्यवस्था गरी सम्पूर्ण वडालाई नगर कार्यपालिकाबाट नियमन गरिनेछ।
२०. सेवाग्राहीलाई सेवामा सहजता पुऱ्याउन नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा एउटा स्मार्ट हेल्प डेस्कको व्यवस्था गरिनेछ जसमा सेवाग्राहीले स्वयं इन्टरनेट प्रयोग गरी आफुलाई आवश्यक सूचना लिने व्यवस्था मिलाइनेछ।
२१. सेवाग्राहीलाई सेवामा सहजता पुऱ्याउन एउटा हेभी ड्युटी फोटोकपी मेसिनको व्यवस्था गरिनेछ जसमा सेवाग्राहीलाई आवश्यक फोटोकपी निःशुल्क गर्न सक्नेछ।
२२. नगर कार्यपालिकाको कार्यालय तथा नगरपालिका अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरुलाई विद्युतीय सुशासन तथा सूचना प्रविधि सम्बन्धी अभिमुखीकरण एवम् तालिमको व्यवस्था गरिनेछ।
२३. वडा नं.१४ मा नेपाल टेलिकम र NCELL कम्पनी संग समन्वय गरी Network जडानको लागि पहल गरिनेछ।
२४. सेवाग्राहीलाई सहजताको लागि टोकन प्रणालीको व्यवस्थापन गरिनेछ।

४.९.६. योजना छनौट तथा कार्यान्वयन

१. पहिलो नगरसभा देखि छैठौँ नगरसभा सम्म घोषित नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनको मध्यावधि मूल्याङ्कन गरी नगरको विकासका लागि आगामी दिनमा अवलम्बन गर्नु पर्ने रणनीति तय गरिनेछ,
२. योजना छनौटमा तल देखि माथि जाने (Bottom Up Approach) नीति अनुसार टोल-वस्तिहरुबाट योजना छनौट गरिने कार्यलाई अझ प्रभावकारी बनाईनेछ,

३. योजना छनौट तथा प्राथमिकीकरण गर्दा दीगो विकासको अवधारणाको अतिरिक्त राष्ट्रिय विकास नीति, गरिबी निवारण, वातावरणीय अनुकूलनता तथा स्रोत साधन उपलब्धताका आधारमा नगरवासीलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने योजनालाई प्राथमिकता दिईने छ,
४. योजना चक्रको प्रत्येक चरणमा सरोकारवाला तथा हितग्राही समूहलाई सहभागी गराईनेछ,
५. साना प्रकृतिका योजनाहरू उपभोक्ता समिति मार्फत र जटिल प्रकृतिका योजनाहरू ठेक्का विधिबाट कार्यान्वयन गरिनेछ,
६. उत्कृष्ट कार्य सम्पन्न गर्ने उपभोक्ता समितिलाई सम्मान तथा प्रोत्साहनको नीति लिइनेछ,
७. नगरपालिका क्षेत्रभित्र ठूला, मझौला र साना भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्य सञ्चालन गर्ने कम्पनी वा फर्मले नगरपालिकाबाट अनुमति लिनु पर्ने व्यवस्था लागु गरिनेछ,
८. प्रदेश तथा संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने सशर्त योजनाहरू छनौटमा नगरपालिकाको अनिवार्य सहभागिता हुनु पर्ने व्यवस्थाका लागि सम्बन्धित सरकार संग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ,
९. नगरसभाबाट बजेट पारित भए पश्चात सबै शाखाहरूले १ महिना भित्र वार्षिक कार्ययोजना बनाई पेश गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य गरिनेछ,
१०. आगामी आर्थिक वर्षको पहिलो चौमासिक भित्र उपभोक्ता समिति तथा टेन्डर प्रक्रियाबाट सम्पन्न हुने योजनाहरूको सम्झौता तथा टेन्डर प्रक्रिया पूरा गरी कार्यान्वयनमा लगिनेछ,
११. पूर्वाधारका सबै योजना/कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन गर्दा स्वीकृत रकमको १ प्रतिशतले हुन आउने रकम शिक्षा विकासको लागि *Basket Fund* स्थापना गरी जम्मा गरिनेछ,
१२. योजना सम्झौता भए पश्चात उपभोक्ता समितिबाट सम्झौता रकमको १० प्रतिशत अग्रिम रूपमा जम्मा गरे पश्चात मात्र योजना कार्यान्वयनको कार्यदिश दिईने व्यवस्था लागू गरिनेछ,
१३. योजनाहरूको छनौट तथा कार्यान्वयनको लागि ५० प्रतिशत वा सो भन्दा माथि जनसहभागिता सुनिश्चित भएका योजनाहरूलाई पहिलो प्राथमिकता दिईनेछ,
१४. उपभोक्ता समितिको कार्य क्षमता, कार्यकुशलता अभिवृद्धि गर्न अभिमूखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
१५. विभिन्न समयमा नगरपालिकाका योजनाहरूको ठेक्का स्वीकार गरी काम सम्पन्न नगर्ने र बक्यौता नबुझाउने ठेकेदारहरूको नामावली संकलन गरी कालो सूची (*Black List*) मा राखिनेछ। ठेक्का पट्टाहरूको बक्यौता असुल उपर गर्न कानून बमोजिमको कारवाही प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ,
१६. योजना कार्यान्वयनको वार्षिक तथा चौमासिक प्रगति समिक्षा गोष्ठीहरू आयोजना गरी छलफल तथा पृष्ठपोषण पद्धतिलाई नियमित र सबल तुल्याईनेछ।

४.९.७. सिँचाई

१. नगरपालिका क्षेत्रको सिँचाई प्रणाली व्यवस्थित एवं प्रभावकारी बनाईनेछ,
२. नगरपालिका भित्रका सबै कृषियोग्य भूमिमा सिँचाईको सुनिश्चिता गर्न आवश्यक कार्य गरिनेछ,
३. सिँचाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्धारण गरी सिँचाई गुरुयोजनाको निर्माण, कार्यान्वयन र स्तरोन्नतिको लागि कार्य अगाडि बढाइनेछ,
४. स्थानीय साना, सतह तथा भूमिगत सिँचाई प्रणालीको सञ्चालन निर्माण, सुधार, मर्मत सम्भार तथा सेवा शुल्कको निर्धारण र सङ्कलन व्यवस्थापन गरिनेछ,
५. नदी खोला बाढी एवं जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण सम्बन्धमा स्थानीय जनताको लागत तथा श्रम सहभागितामा कार्य अगाडि बढाइनेछ,
६. सामूहिक र सहकारी खेतिका लागि मापदण्डको आधारमा सिँचाईको व्यवस्था गरिनेछ।

४.१०. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

४.१०.१. वन तथा वातावरण

१. जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनलाई उच्च प्राथमिकता दिईनेछ,
२. नगरपालिका भित्र रहेका निजि, सामुदायिक तथा सरकारी वन क्षेत्रभित्र हुने चोरी शिकारी रोक्री वन्यजन्तुको संरक्षण गरिनेछ।
३. वन डढेलो, वन अतिक्रमण र काठ चोरीलाई नियन्त्रण गर्ने नीतिलाई कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याइनेछ,
४. वनजंगलमा हुने चरिचरन कार्यलाई निरुत्साहित गर्ने नीति ल्याइनेछ,
५. बाढी पहिरोबाट जोगाउन भू-संरक्षण, तटबन्ध व्यवस्थापन, वृक्षारोपण र जैविक विविधतालाई संरक्षण गर्दै वनलाई डढेलोबाट जोगाउन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
६. सामुदायिक वन उपभोक्त समूहहरूलाई नियमन र सहजीकरण गर्दै वन संरक्षण र विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
७. सार्वजनिक तथा वन क्षेत्र भित्रका खाली जमिनमा वृक्षारोपण गर्दै लगिनेछ,
८. वातावरण संरक्षण सम्बन्धमा विद्यालय स्तर सम्म सचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
९. नगरपालिका सबै वडाहरू समेट्ने गरी जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना LAPA तर्जुमा गरी प्रथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ,
१०. वन, जङ्गल, वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ,
११. सामुदायिक, ग्रामीण तथा शहरी, धार्मिक, कबुलियती वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन, उपयोग र नियमन गरिनेछ,
१२. नदी किनार, नदी उकास, नहर किनार तथा सडक किनारमा र सार्वजनिक खाली जग्गा, पाखा वा पखेरा क्षेत्रमा वृक्षारोपण, सम्भार, उपयोग र व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
१३. नर्सरी स्थापना, बिरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण र प्रवर्द्धन कार्यक्रममा सरोकारवाला निकायको समन्वय र सहयोगमा उचित व्यवस्थापन गरिनेछ,
१४. आय आर्जनमा आधारित जडीबुटीको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ,
१५. स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण र जलाधार तथा वन्यजन्तुको संरक्षण व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ,
१६. वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण र न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास अवलम्बन गरिनेछ,

४.१०.२. विपद् व्यवस्थापन

१. नगर क्षेत्रमा हुने विपद्, महामारी साथै संकटलाई व्यवस्थापन गर्न नगर स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भई सकेको सन्दर्भमा विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सक्रिय र साधन स्रोत सम्पन्न बनाईनेछ,
२. प्रकोपकजन्य जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न विपद् पूर्व तयारी योजना वा स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरिनेछ,
३. विकासका योजना तयार गर्दा विपद् न्यूनीकरणका पक्षमा विशेष ध्यान दिईनेछ,
४. नगरपालिकाको एउटा विपद् व्यवस्थापन कोष खडा गरी आवश्यक रकम विनियोजन गरिनेछ,
५. विपद् पिडितलाई तत्काल राहत तथा उद्धार कार्यका लागि प्रत्येक वडामा आकस्मिक खोज तथा उद्धार टोली निर्माण गरिनेछ। उक्त जनशक्तिलाई विपद् उद्धार सम्बन्धी तालिम दिइनेछ,
६. विपद् प्रतिकार्य योजनाका लागि नेपाल रेडक्रस सोसाइटी नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल समेतको सहकार्यमा विपद् प्रतिकार्य टिमहरूको निर्माण गरिनेछ,

७. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाई समुदायको क्षमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलापका लागि अन्य सरकारी, गैर-सरकारी संघ-संस्थासंग सहकार्य गरिनेछ,
८. विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारण, वितरण र समन्वयको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ,
९. सम्भावित विपद्बाट समुदायलाई जोगाउन पूर्व अनुमान सूचना प्रणाली (*Early Warning System*) का लागि प्रदेश सरकार संग समन्वय गरिनेछ।
१०. प्राकृतिक प्रकोप एवं विपद् संग जुध्न सक्ने खानेपानी र सरसफाई संरचना निर्माणका साथै विपद् पूर्व तयारीका लागि आवश्यक क्षमता विकास गरिनेछ,

४.१०.३. फोहोर मैला तथा ढल व्यवस्थापन

१. सरोकारवाला निकायको सहयोगमा *Land Fill Site* सम्बन्धी थप अध्ययन गराई फोहर व्यवस्थापनको दीगो प्रवन्ध मिलाईनेछ। सो का लागि छिमेकी नगरपालिकासंग पनि समन्वय गरिनेछ,
२. जथाभावि फोहर फाल्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरी नगरक्षेत्रको सबै स्थानमा सरसफाई अभियान संचालन गरिनेछ। फोहर व्यवस्थापनमा असहयोग गर्नेलाई कानूनी कारवाहीको लागि आवश्यक प्रकृया अवलम्बन गरिनेछ,
३. नगरमा व्यवस्थित ढल निकासका लागि योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक अध्ययन गराउन पहल गरिनेछ,
४. वातावरण प्रदुषण हुन नदिन नगरपालिका भित्र मापदण्ड विपरितका प्लाष्टिकको विक्री वितरण, प्रयोगमा रोक लगाउने नीति लिईनेछ,
५. बाटो घाटो तथा सार्वजनिक स्थानमा पशु चौपायाहरु बाधेको वा छाडेने कार्यलाई निरुत्साहित र दण्डित गरिनेछ। विभिन्न संघ-संस्थाहरूसँग सरसफाई व्यवस्थापनमा सहकार्य गरिनेछ,
६. बजारलाई सुन्दर र सफा राख्न बजार क्षेत्रभित्रको ढल निकासको कार्यलाई व्यवस्थित रूपले सञ्चालन गरिनेछ। यसका लागि सार्वजनिक निजी साझेदारीको नीति अवलम्बन गरिनेछ,
७. कुहिएर जाने र नजाने फोहर छुट्ट्याई फोहोरबाट मोहर बनाउने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ,
८. फोहोर मैला व्यवस्थापनका लागि वडा स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति, स्थानीय युवा क्लब, टोल विकास समिति तथा बस्तीस्तरका समूह वा समितिहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ,
९. घरबाट निस्कने फोहोर आफै व्यवस्थापन गरि फोहोरको मात्रा घटाउनका लागि प्रत्येक घरका गृहणीहरूलाई फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ,
१०. फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई थप व्यवस्थित प्रभावकारी र दिगो बनाउनका लागि यसलाई सामाजिक रुपान्तरणको महा अभियान संग आवद्ध गरिनेछ।

४.११. सार्वजनिक खरिद तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन

१. नगरपालिकाको लागि सार्वजनिक खरिद प्रक्रियालाई मितव्ययी र पारदर्शी बनाउनका लागि आपूर्तिकर्ता संग आवश्यक सामग्रीहरूको आर्थिक वर्षको सुरुमै दर भाउ लिई सोहि दरमा वर्ष भरि सामान आपूर्ति हुने व्यवस्था मिलाईनेछ,
२. सामग्री खरिद गर्दा सम्भव भए सम्म स्वदेशी तथा स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिईनेछ,
३. नगरपालिकाबाट हुने विकास निर्माण तथा सामग्री खरिद सम्बन्धमा प्रकाशित गरिने सम्पूर्ण टेण्डरहरूलाई बिद्युतिय प्रणाली (*E-Bidding*) मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ,
४. नगरपालिका तथा विषयगत कार्यालयहरूबाट खरिद गरिएका खप्ने जिन्सी सामानहरूमा अनिवार्य रूपमा खाता पाना नम्बर लेख्न लगाईनेछ,

५. नगरपालिकाभित्रको सार्वजनिक तथा सरकारी सम्पत्ति, सामुदायिक सम्पत्ति, भवन, सडक, पसल, व्यवसाय, पूर्वाधार, उद्योग, खानी तथा खनीज, वनको विवरण सहितको अद्यावधिक अभिलेखलाई व्यवस्थित गरिनेछ।

४.१२ अन्तर निकाय सम्बन्ध

१. संघ तथा प्रदेश तहमा संविधान तथा कानून बमोजिमको सहभागिता तथा प्रतिनिधित्वको लागि प्राथमिकताका साथ व्यवस्था मिलाइनेछ,
२. जिल्ला समन्वय समिति, अन्य सरकारी निकाय र वडा तहसँगको सम्पर्क, समन्वय, पत्राचार, सभा, समारोह, शिष्टाचार लगायतका विषयमा व्यवस्थित कार्यविधि अपनाइनेछ।

४.१३ बैठक व्यवस्थापन

१. नगर सभा र नगर कार्यपालिकाले निर्माण गरेको कानूनको परिधि भित्र रहेर हरेक सभाको बैठक व्यवस्थापन व्यवस्थित रूपमा गरिनेछ,
२. कार्यपालिकाको निर्णयहरूको विद्युतीय माध्यमबाट अभिलेखीकरण तथा प्रकाशन गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ,
३. बैठकको मूल्य, मान्यता तथा वरियता समेतलाई मध्य नजर गर्दै बैठकलाई अनुशासित र मर्यादित तवरबाट संचालन गरिनेछ।

४.१४ बजार अनुगमन, गुणस्तर, नापतौल, खाद्य सुरक्षा र उपभोक्ता हित संरक्षण

१. उपभोक्ताको हित संरक्षणका लागि जनप्रतिनिधिको संयोजकत्वमा एक समिति बनाई नियमित रूपमा बजार अनुगमन गरिनेछ,
२. नगर क्षेत्रका मुख्य हाट तथा बजारहरूलाई व्यवस्थित गर्नका लागि बजार केन्द्रित पूर्वाधार शिर्षकमा बजेट बिनियोजन गरिनेछ,
३. उपभोक्ता अधिकार तथा हित सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण र सोको व्यवस्थित कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ,
४. कालाबजारीलाई पूर्णरूपमा नियन्त्रण र निरुत्साहित गरिनेछ,
५. स्थानीय वस्तु र सेवा व्यापारको मूल्य तथा गुणस्तरको अनुगमन र नियमन गरिनेछ,
६. खानेपानी, खाद्य पदार्थको गुणस्तर नियन्त्रण, स्थानीय व्यापार प्रवर्द्धन सहजीकरण र स्थानीय बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र अभिलेखाङ्कन गरिनेछ,
७. नगरपालिका भित्र संचालनमा रहेका व्यापार व्यवसायलाई दर्ता गरि अभिलेख कायम गर्नका लागि व्यापार समितिहरू संग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ,
८. उपभोग्य वस्तुहरूको बिक्री बितरण कार्यको लागि नियमित अनुगमन गरिनेछ। अखाद्य तथा म्याद नाघेका खाद्यवस्तुको बिक्री बितरण कार्य बन्द गरिनेछ।

४.१५ आन्तरिक लेखापरीक्षण

१. नगरकार्यपालिकामा आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखाको स्थापना भईसकेकोले सो मार्फत आन्तरिक लेखापरीक्षणको कार्य अगाडि बढाइनेछ,
२. साविक गा.वि.स. तथा नगरपालिकाको लेखापरीक्षणबाट देखिएका बेरुजुको लगत विवरण तयार गरी बेरुजु असुल उपर गरिनेछ,
३. लेखापालन तथा लेखापरीक्षण सम्बन्धी क्षमता विकास तथा तालीमको व्यवस्था गरिनेछ,
४. आर्थिक सुशासनका लागि आगामी आर्थिक वर्ष देखि पूर्व लेखापरीक्षणको अभ्यास गरिनेछ,
५. कर्मचारीहरूले विभिन्न कार्यका लागि लिएको पेशकी समयमै फछौट गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

४.१६ विदा, उत्सव, उर्दी, जात्रा, पर्व, उपाधि, विभूषण

१. स्थानीय चाडपर्व, सार्वजनिक विदा, उत्सव, जात्रा, उर्दी आदिको स्थानीय आवश्यकता अनुरूप उचित व्यवस्थापन गरिनेछ,
२. उपाधि तथा विभूषण सम्बन्धी सिफारिश, अभिलेख व्यवस्थित रूपमा राखिनेछ। वितरण कार्यलाई पारदर्शी बनाइनेछ,
३. स्थानीय चाडपर्वहरूमा आवश्यकता हेरी विदा दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ।

४.१७. कानून तथा न्याय

४.१७.१ नगर प्रहरी

१. "नगर प्रहरी हाम्रो प्रहरी" भन्ने भावनालाई नगरवासी बीच स्थापित गर्न शान्ति, सुव्यवस्था, विकास निर्माण, विपद्मा राहत तथा उद्धार, सरसफाई तथा सेवा प्रवाहलाई सहज बनाउन नगर प्रहरीको प्रभावकारी परिचालन गरिनेछ।
२. प्राकृतिक विपद्को प्रारम्भिक खोज तथा उद्धारका लागि मौजुदा अवस्थामा रहेको नगर प्रहरीलाई परिचालनको लागि स्रोत साधन र प्रविधियुक्त बनाई तयारी अवस्थामा राखिनेछ,
३. नगर प्रहरी विनियमावली स्वीकृत भैसकेकोले सोहि बमोजिम नगर प्रहरी सेवालाई व्यवस्थित गरिनेछ।

४.१७.२. न्याय, कानून तथा मानव अधिकार प्रवर्द्धन

१. न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक तालिम तथा अन्य कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
२. असहाय र अन्यायमा परेकाहरूलाई निःशुल्क कानूनी परामर्शका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ,
३. विवाद समाधान र मेलमिलापका लागि केन्द्र र सबै वडाहरूमा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना, सञ्चालन र क्षमता विकास गरिनेछ,
४. शान्ति सुरक्षा सुदृढ र प्रभावकारी बनाउन सुरक्षा निकायहरूको पूर्वाधार निर्माणमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ,
५. संविधानमा उल्लेखित व्यवस्थाहरू, प्रदेश कानून र स्थानीय तह सञ्चालनका लागि बनेका कानून तथा कार्यविधिहरू मातहत रहि नगरपालिका अन्तर्गतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ,
६. अति विपन्न, एकल महिला तथा महिला हिंसा सम्बन्धी न्यायिक समितिमा दिने उजुरीमा निवेदन दस्तुर निःशुल्क गरिनेछ।

४.१७.३. विधायन

१. कार्यपालिका तथा सभामा पेश गर्नुपर्ने विभिन्न ऐन, नियम, निर्देशिका एवं कार्यविधि लगायतका कानूनको मस्यौदा तयारी गर्दा सरोकारवाला संग राय सुझाव तथा सल्लाह लिई अन्तिम तयारी गरिनेछ,
२. नीति, कानूनको प्रमाणिक प्रतिको संरक्षण, प्रकाशन र अभिलेखलाई व्यवस्थित गरिनेछ।

४.१८. वित्तिय क्षेत्र

४.१८.१. राजस्व परिचालन

१. करको दर भन्दा दायरा बढाउनका लागि प्रगतिशील कर प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ,
२. कर सम्बन्धी सचेतना जगाउनका लागि कर सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
३. सबै करदाताहरू स्वतःस्फूर्त रूपमा करको दायरा भित्र आउने गरी करका नयां क्षेत्रहरू पहिचान गर्दै करका दरमा न्यूनीकरण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने नीति अवलम्बन गरिनेछ,

४. कर प्रशासनलाई सरल, सवल र पारदर्शी बनाईने छ। सबै किसिमका आय र व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याइनेछ,
५. आन्तरिक आय वृद्धि गर्नेका लागि करका नयाँ नयाँ क्षेत्रहरूको खोजी गरिनेछ,
६. आगामी आर्थिक वर्षको प्रथम चौमासिक भित्रै कर सुधार योजना तयार गरिनेछ,
७. नगरपालिका भित्र सम्पत्ती कर (PT) लागू गरिएकोमा यसलाई निरन्तरता दिईनेछ,
८. सार्वजनिक जग्गामा बनेका घर टहरा तथा संरचनाहरूको लगत संकलन गरि बहाल बिरौटि कर अशुल गरिनेछ,
९. नगरपालिकाको आन्तरिक आय तर्फका राजस्व बुझाउन बाँकी रहेका व्यक्ति तथा फर्महरू संग बक्यौता असुलीका लागि कानून बमोजिम कडा नीति अख्तियार गरिनेछ,
१०. दैवी प्रकोप, विपदमा परेकाहरूलाई निःशुल्क सिफारिसको व्यवस्था गरिनेछ,
११. नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने सिमान्तकृत/विपन्न, दलित, मुसहर, डोम लगायतका समुदायको लागि नागरिकता सिफारिस दस्तुरमा पूर्ण छुट र अन्य सिफारिसमा ५० प्रतिशत छुट दिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ।

४.१८.२. वित्तीय व्यवस्थापन तथा सुशासन

१. योजना कार्यान्वयनमा वित्तीय अनुशासन कायम गर्न शून्य पेशकी नीति लागू गरिनेछ,
२. स्थानीय तहले कानून अनुसार प्राप्त गर्नुपर्ने कर, दस्तुर, सेवा शुल्कलाई समयानुकूल वैज्ञानिक व्यावहारिक, नागरिकमैत्री तथा पारदर्शी बनाई नगरको समग्र आन्तरिक आयमा वृद्धि गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
३. आर्थिक पारदर्शिताका लागि नगरपालिकामा भएका हरेक आर्थिक कारोबारहरूलाई वेब साइट मार्फत नियमित रूपमा सार्वजनिक गरिनेछ।

४.१९. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

१. योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई कार्यान्वयनको अभिन्न अंगको रूपमा निरन्तर अगाडि बढाईनेछ,
२. नगरपालिकाबाट प्रदान गरिएका सेवा तथा बिकास निर्माणका कार्यहरूको निष्पक्ष अनुगमन मूल्यांकनका लागि बिज्ञ सहितको Third Party Monitoring System लागू गरिनेछ।

४.२०. विविध

१. नगरपालिकाको भू-गोल, कला-संस्कृति, ऐतिहासिक तथा अन्य सान्दर्भिक पक्ष झल्कने आफ्नै लोगो डिजाईन गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ,
२. नगरपालिकाको हाल स्थायी कर्मचारी तर्फ कायम रहेको दरबन्दीमा कार्यरत कर्मचारीहरूबाट मात्र कार्यबोझ अनुसार कार्य सम्पादन गर्न कठिनाई भएको, समायोजन भएका कर्मचारीहरू क्रमशः हाजिर हुन आउँदै गरेको र नगरपालिकाले मागे बमोजिम लोकसेवा आयोगले पदपुर्ति गर्ने क्रम रहेकोले यस अधि स्वीकृत गरिएको अस्थायी दरबन्दीमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई अर्को व्यवस्था नभए सम्मको लागि सेवा अवधि थप गरी निरन्तरता दिईनेछ,
३. अस्थायी दरबन्दीमा कार्यरत कर्मचारीहरूको म्याद थप गर्दा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन, आवश्यकता र औचित्य समेतका आधारमा थप गरिनेछ। राम्रो कार्य सम्पादन नभएका कर्मचारीहरूको म्याद थप गरिने छैन।

४. नगरपालिकाका विरुद्धमा परेका विभिन्न उजुरीहरूको सम्बोधन तथा न्यायिक कार्यलाई व्यवस्थित गर्न र कानूनी परामर्शका लागि सेवा करारमा एक जना कानूनी सल्लाहकारको नियुक्ति गरिएकोमा सो व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ,
५. नगर प्रमुखको व्यस्तता एवं कार्य जिम्मेवारीलाई मध्यनजर गर्दै नियुक्त गरिएको राजनैतिक सल्लाहकारको सेवालाई निरन्तरता दिईनेछ,
६. स्थानीय तथा राष्ट्रिय दैनिक पत्रिका, रेडियो, टेलीभिजनका संवाददाता तथा पत्रकारहरूलाई नगर क्षेत्रमै रहेर काम गर्ने व्यवस्था मिलाउनका लागि सम्बन्धित निकायसंग समन्वय गरिनेछ,
७. नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेका सरकारी संचार माध्यमहरूका संवाददाताहरू नगरपालिका क्षेत्रमै रहेर काम गर्ने वातावरण मिलाउन आवश्यक कदम चालिनेछ।
९. कर्मचारीहरूलाई कामको आधारमा प्रोत्साहित गरिनेछ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरू,

अब म योजना छनौटका आधारहरू बारे जानकारी गराउने अनुमति चाहन्छु।

५. योजना छनौटका आधारहरू

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट, नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ (संशोधन सहित), अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४, प्रदेश सरकारबाट जारी गरिएको नीति तथा कार्यक्रम २०७७, र यस नगरपालिकाको बजेटको क्षेत्र तथा सीमाले निर्दिष्ट गरेको योजना तर्जुमा प्रकृत्यालाई आधार मानिएको छ।

नेपाल सरकारको पन्ध्रौ योजना (२०७७।०७८-२०८०/०८१) को आधार-पत्र, दिगो विकास लक्ष्य (SDGs), नेपाल सरकारका विभिन्न क्षेत्रगत नीतिहरू, विषयगत मन्त्रालयबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नेपाल सरकारले प्रतिवद्धता जनाएका राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय विषयहरू, योजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू, योजना स्वीकृति तथा कार्यान्वयन प्रक्रियालाई आधार मानी आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को बजेट, नीति तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरिएको छ।

सम्बद्ध राजनीतिक दल, विषयगत कार्यालय, गैर-सरकारी संस्था, नागरिक समाज वडास्तरीय आयोजना तर्जुमा प्रक्रियाबाट प्राप्त सुझावहरूलाई समेत योजना तर्जुमाको आधारको रूपमा लिइएको छ। आयोजना तर्जुमा गर्दा वस्तीस्तरबाट प्राथमिकता साथ वडामा पेश भएका योजना तथा कार्यक्रम मध्ये वडास्तरबाट प्राथमिकता साथ प्रस्तुत गरेका योजनाहरूलाई नै सम्बोधन गर्ने गरी विभिन्न विषयगत समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति र नगरकार्यपालिका हुँदै नगरसभामा प्रस्तुत भएको व्यहोरा अनुरोध गर्न चाहन्छु।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरू,

अब म नगरपालिकाको संगठन जनशक्ति व्यवस्थापन र स्रोत परिचालन सम्बन्धी संक्षिप्त विवरण पेश गर्न चाहन्छु।

६. संगठन, जनशक्ति व्यवस्थापन र स्रोत परिचालन

६.१ संगठन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन

नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०७४/१२/१४ मा स्वीकृत गरिएको स्थानीय तहमा सेवा प्रवाह सम्बन्धी व्यवस्था, २०७४ बमोजिम ५० हजारभन्दा कम जनसंख्या भएको नगरपालिकाको लागि स्वीकृत अस्थायी संगठन संरचना बमोजिम एवं नगरपालिकाको कार्य क्षेत्रमा भएको विस्तारको आधारमा विगतदेखि यस नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको सेवा निरन्तर आवश्यक रहेकोले स्वीकृत दरबन्दीमध्ये नगरपालिकालाई आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा रिक्त प्राविधिक पदहरू कानून बमोजिम पूर्ति गर्न

र सेवा करार तर्फ कार्यरत कर्मचारीहरूको म्याद थप गरी काममा लगाउन नगर कार्यपालिकाको कार्यालयलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ।

६.२ वित्तीय व्यवस्थापन

१. नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान तथा अन्य निकायहरूबाट प्राप्त हुने रकम थपघट भई आएमा तथा नगरपालिकाको आन्तरिक कोष तर्फ अनुमानित आय संकलन घटबढ भएमा प्राप्त अख्तियारी एवं संकलित आय जुन अनुपातमा थपघट हुन्छ सोही अनुपातमा प्रस्तावित योजनाहरूको रकम थपघट गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ।
२. नगर कार्यपालिका तथा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयको निर्णय बमोजिम हालसम्ममा भएको सम्पूर्ण आम्दानी खर्चलाई अनुमोदन गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ।
३. राजस्व परामर्श समितिको सिफारिस बमोजिम आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को कर, दस्तुर, शूलक तथा जरिवाना असूल उपर गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ।
४. आर्थिक वर्ष २०७९/०८० का लागि वार्षिक खरिद योजना तयार गरी लागू गरिने व्यवस्था मिलाइएको छ।

६.३ श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन

१. नगरपालिकाको आन्तरिक आय अपेक्षा अनुसार बढ्न नसकेको वर्तमान अवस्थामा राजस्व परामर्श समितिले दिएको प्रतिवेदन अनुसार आयस्रोतको खोजी गर्ने एवं प्रस्ताव भएको कर, दस्तुर, शूलकका शीर्षक बाहेक अन्य क्षेत्रमा कर दस्तुर, शूलक लगाउन परेमा राजस्व परामर्श समितिको सिफारिशमा आगामी सभाबाट अनुमोदन गर्ने गरी कार्यपालिकाबाट निर्णय गरी त्यस्ता स्रोतमा कर, दस्तुर, शूलक प्रस्ताव गरिएको छ।
२. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अधिनमा रही नगरपालिकाद्वारा आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा लगाउने विभिन्न कर, दस्तुर, महशुल, बिक्री आदिको ठेक्का पट्टा तथा सोलाई आवश्यक पर्ने दररेट राजस्व परामर्श समितिबाट सिफारिश भए बमोजिम गर्ने गरी ठेक्का पट्टा बन्दोवस्त गर्न र संशोधन तथा थप गर्नु पर्ने अवस्था भएमा राजस्व परामर्श समितिको सिफारिशमा संशोधन गर्न नगरपालिकालाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने।
३. चालू तथा आगामी आर्थिक वर्षमा लगाइने ठेक्का पट्टा विविध कारणले नलागेमा वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने, राजस्व परामर्श समितिको सिफारिश अनुसार संशोधित मूल्याङ्कन स्वीकृत गरी ठेक्का व्यवस्था गर्ने समेत अधिकार नगरपालिकालाई प्रत्यायोजन गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरू,

अब म वित्तीय क्षेत्रका मुख्य प्रगति प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

आदरणीय सभाध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को वार्षिक कार्यक्रम तथा क्रियाकलापगत बजेट पेश गर्न चाहन्छु।

७. वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम

माथि प्रस्तुत गरिएका नीतिहरूको कार्यान्वयनका लागि प्रस्तुत बजेटको सीमा भित्र रही कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी प्रस्तुत गरेको छु। यसका लागि आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट नीति तथा कार्यक्रम सम्बन्धी पुस्तिका (रातो किताब) प्रकाशित गरिनेछ।

७.१ आम्दानी र खर्चको संक्षिप्त विवरण

आर्थिक वर्ष २०७९।०८० मा आय तर्फ देहाय बमोजिमको आय हुने प्रस्ताव अनुमान गरिएको छ।

७.१.१ नेपाल सरकार

१. समानीकरण अनुदान १५ करोड २० लाख
 २. शसर्त अनुदान २२ करोड २१ लाख
 ३. समपूरक अनुदान ४० लाख
 ४. विशेष अनुदान १ करोड ४० लाख
 ५. केन्द्रिय राजस्व बाँडफाँड १२ करोड ५० लाख ११ हजार
- कूल जम्मा संघीय सरकार – अनुमानित आय ५१ करोड ७१ लाख ११ हजार

७.१.२ प्रदेश सरकार

१. समानीकरण अनुदान १ करोड १० लाख ७२ हजार
 २. शसर्त अनुदान ०
 ३. समपूरक अनुदान २० लाख
 ४. विशेष अनुदान ३० लाख
 ५. सवारी साधन कर (प्रदेश राजस्व बाँडफाँड) १ करोड ३० लाख(अनुमानित)
- कूल जम्मा मधेश प्रदेश सरकार – अनुमानित आय २ करोड ९० लाख ७२ हजार

७.१.३ आन्तरिक तर्फ

१. आन्तरिक श्रोत २ करोड
 २. मालपोत रजिष्ट्रेशन बाँडफाँड- १ करोड ५० लाख
- कूल जम्मा आन्तरिक श्रोत/आय तर्फ – अनुमानित आय ३ करोड ५० लाख

७.१.४ अन्य तर्फ

- सामाजिक सुरक्षा तथा बालपोषण तर्फ: १८ करोड
- औधोगिक ग्राम स्थापना - १ करोड
- स्थानिय क्षेत्र पूर्वाधार कार्यक्रम (प्रतिनिधि सभा सांसद कोष)- १ करोड
- जि.स.स सिरहा कोष - ५० लाख
- युनिसेफ सरसफाइ तथा खानेपानी कार्यक्रम - १ करोड ५० लाख
- अन्य सरकारी/गैरसरकारी संघ/संस्थाबाट- २ करोड
- कूल जम्मा अन्य तर्फ – अनुमानित आय २४ करोड

प्रस्तुत संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको सिलिङ्ग प्राप्त विवरण, अनुमानित राजस्व तथा आन्तरिक श्रोत तथा अन्य श्रोतको अनुमानित विवरणलाई मध्यनजर गर्दै यस धनगढीमाई नगरपालिकाको अगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुने कूल आय ८२ करोड ११ लाख ८३ हजार मात्र अनुमान गरिएको छ। जसमध्येबाट बाँडफाँड हुने कूल आय रकम रु ३८ करोड ४१ लाख ९१ हजार ७४ रहेको छ जसको यथार्थ चित्रण खाँका बनाइ प्रस्तुत गरिएको छ। सो मध्येबाट प्रत्येक वडालाई ८० लाख विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ।

७.१.५. बाँडफाँट योग्य अनुमानित आयको व्यय/खर्च विवरण

आ.ब. २०७९/०८० को सिलिङ्ग प्राप्त श्रोतको संक्षिप्त बजेट आय व्यय अनुमान

आय:

तह	श्रोत	अनुमानित आय	सभाबाट बाँडफाँट हुने/नहुने	रकम रु
नेपाल सरकार	समानिकरण अनुदान	१५ करोड २० लाख	हुने	१५ करोड २० लाख
	राजस्व बाँडफाँड	१२ करोड ५० लाख ११ हजार	हुने	१२ करोड ५० लाख ११ हजार
	सशर्त अनुदान	२२ करोड २१ लाख	नहुने	०
	सम्पूरक अनुदान	४० लाख	नहुने	०
	विशेष अनुदान	१ करोड ४० लाख	नहुने	०
प्रदेश सरकार	समानिकरण अनुदान	१ करोड १० लाख ७२ हजार	हुने	१ करोड १० लाख ७२ हजार
	सवारी साधन कर बाँडफाँड	१ करोड ३० लाख	हुने	१ करोड ३० लाख
	सशर्त अनुदान	०	नहुने (सिलिङ्ग प्राप्त नभएको)	०
	सम्पूरक अनुदान	२० लाख	नहुने	०
	विशेष अनुदान	३० लाख	नहुने	०
आन्तरिक आय	स्थानीय तह	२ करोड	हुने	२ करोड
	कुल बजेट आय	५६ करोड ६१ लाख ८३ हजार		३२ करोड १० लाख ८३ हजार
	बाँडफाँट हुने अनुमानित आय:			३२ करोड १० लाख ८३ हजार

अनुमानित व्यय तर्फ:		
१	पालिकागत चालू प्रशासनिक खर्च कार्यक्रम लगायत	१७ करोड
२	पालिकागत पुँजीगत खर्च तर्फ	१५ करोड
३	विपत/प्रकोप व्यवस्थापन तर्फ	५० लाख
४	विषयगत शाखा तर्फ	३ करोड
५	वडागत चालू प्रशासनिक कार्यालय संचालन तर्फ प्रति वडा ५ लाखको दरले	७० लाख
	वडागत विकास बजेट प्रति वडा ७५ लाखको दरले	१० करोड ५० लाख
	सम्पूरक कोष (पुँजीगत तर्फ)	३ करोड
	कुल जम्मा	४९ करोड ७० लाख
	घाटा (डिफिसिट बजेट (४९,७०,००,०००-३२,१०,८३०००))	१७ करोड ५९ लाख १७ हजार

उपस्थित आदरणीय महानुभावहरू,

प्रस्तावित बजेट, नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यक क्षमता विकास, संस्थागत, नीतिगत, कार्यविधिगत सुधारका कार्यहरू गर्न सकिएमा कार्यक्रमको कार्यान्वयनको सुनिश्चितता, पारदर्शिता र उत्तरदायित्वको थप प्रवर्द्धन हुने विश्वास लिएको छु।

नगरवासीहरूको गुणस्तरीय सेवा प्रतिको बढ्दो आकांक्षालाई पूरा गर्न हामीले आफूलाई अझ बढी उत्तरदायी, जिम्मेवार र जवाफदेही बनाउदै सरोकारवालाहरू बीचको सहकार्य, समन्वय, सुझाव र सहमति अनुकूल वातावरण स्थापना गरी प्रभावकारी ढंगका साथ स्रोत-साधन परिचालन गरी नगरपालिका जनताको सबभन्दा नजिकको देखिने सरकार (Nearest Visible Government) हो भन्ने मान्यतालाई स्थापित गरेर देखाउनु पर्ने छ। यसै सन्दर्भमा आगामी आर्थिक वर्षको नीति, योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा क्षेत्रगत एवं विषयगत विशेषज्ञता रहेका विषयगत शाखा, निजी क्षेत्र तथा सहकारीहरूलाई जिम्मेवार र उत्तरदायी बनाई कार्यान्वयन कार्य योजना (Implementation Action Plan) सहित तोकिएको समयमै योजना सम्पन्न गर्न आवश्यक रहेको तथ्य तर्फ ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छु।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बाट निर्दिष्ट समयमा नगरपालिकाले बजेट तथा कार्यक्रम तयारी/प्रस्तुती गर्ने कार्य सार्थक तुल्याउन सहयोग पुर्याउनु हुने नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारका विषयगत निकायका प्रमुखहरू, राजनीतिक दलका पदाधिकारीहरू, नगरसभाका सदस्यहरू सबैको मार्गदर्शन हाम्रा लागि महत्वपूर्ण रहेको व्यहोरा अनुरोध छ। साथै यस कार्यमा सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरू, गैर-सरकारी संस्था, नागरिक समाज, सञ्चारकर्मी एवं अन्य जनप्रतिनिधि र सरोकारवाला सबै निकाय तथा व्यक्तिहरू प्रति हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

सभामा प्रस्तुत नगरपालिकाको बजेट, नीति तथा कार्यक्रमलाई सफल र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न विनियोजन विधेयक, २०७९ तथा आर्थिक विधेयक, २०७९ लाई सम्मानित सभाबाट स्वीकृत गर्न प्रस्ताव गरेको छु।

अन्तमा, यस बजेटको सफल एवंम प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध सबै पक्षबाट सदा झैं निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दै वार्षिक बजेट, नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा कार्यमा सक्रिय एवं रचनात्मक सहयोग पुर्याउने वस्ती तथा वडास्तरका सम्पूर्ण नगरवासीहरू प्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु। साथै बजेट, नीति तथा कार्यक्रम वाचन गरिरहेको यस क्षणमा यो गरिमामय सभामा उपस्थित सबै विशिष्ट महानुभावहरूलाई म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

धन्यवाद !!

मिति: २०७९ आषाढ १० गते शुक्रबार।

प्रस्तुतकर्ता:

संगिता कुमारी चौधरी

नगर उपप्रमुख